PRIMORSKA DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO ENOTNIH SINDIKATOV ZA SLOVENSKO PRIMORJE IN TRST

Leto 2., štev. 54 Cena 5 lir

TRST, sobota 28. decembra 1946.

Poštnina plačana - Spedizione in abbonamento post. II gruppo

Uredništvo in uprava: via Imbriani št. 5 Telefon 93-710 — Rokopisi se ne vračajo

Vsemu delovnemu ljudstvu želimo največje uspehe, mir in blagostanje v novem letu

Uredništvo

PROGLAS ENOTNIH SINDIKATOV OB NOVEM LETU:

Nadaljevali bomo dosedanjo borbo

Za združitev delavcev, kmetov, nameščencev in intelektualcev proti izkoriščevalcem kakršnekoli obleke in narodnosti

TOVARIŠI DELAVCI! DELAVCI, URADNIKI! KMETJE, INTELEKTUALCI!

Spet je preteklo leto; na težavnem potu k svoji osvoboditvi smo premagali še eno etapo. Bilo je to zgodovinsko leto, polno dogajanj, ki je v njih tokrat sodeloval delavski razred in velike delavske množice, ki so se pod vodstvom svoje sindikalne organizacije znale upreti delodajalcem in njihovem dobičku in priboriti si izboljšanje svojega ekonomskega položaja.

To leto je bilo obeleženo po raznovrstnih dogodkih, po trdih in napetih borbah, ki so jih izbojevali tržaški delavci Julijske krajine ter tako pokazali edinstveno odločnost in redko borbenost; predvsem pa so pokazali voljo, izvirajočo iz njihove razredne zavesti, da premagajo vsako oviro, ki se jim stavlja na pot k njihovi osvoboditvi izpod kapitalističnega jarma.

Sodbo o zgodovinskih trenutkih, ki jih preživljamo, bodo podali pozneje drugi; ocenili bodo posameznosti iz velike borbe, ki jo trenutno delavci bojujejo na sindikalnem in političnem področju.

Pokrajinska zveza Enotnih sindikatov delavcev, nameščencev in intelektualcev, ki so ji tudi to leto delavske množice zaupale vodstvo; tista Pokrajinska zveza Enotnih sindikatov, ki je s podporo velikanske večine delavcev razvila ogromno delo od mezdne pogodbe v preteklem februarju do one v decembru, ki je vodila veliko zgodovinsko stavko v juliju, ki ima 3 od svojih najboljših voditeljev v izgnanstvu po volji domače in mednarodne reakcionarne klike; tista borbena in razredna sindikalna organizacija, ki ste jo vi podpirali z rokami in s svojim duhom; ta organizacija na pragu novega leta ponovno izjavlja: kakor v preteklosti in sedanjosti, tako bo ona v prihodnjosti, v kateri razredne borbe ne bodo manj krute kot v preteklosti, v zavesti, da uživa vaše zaupanje, in s podporo vaše borbene in železne volje korakala vedno na čelu, vodeč vas v borbo za pravice delovnega ljudstva in za popolno osvoboditev iz kapitalistične sužnosti.

Danes gre zgodovina tudi proti volji nekaterih zainteresiranih skupin po poti napredka in dogodki v svetu dozorevajo; kar je bilo v preteklosti utopija, se je danes uresničilo in se še nadalje uresničuje, in vse to po zaslugi silnih naporov milijonov proletarskih in demokratskih borcev.

Novo leto bo za Trst in pokrajino novo poglavje borbe za utrditev sindikalnega in proletarskega gibanja in našlo bo delavske sile ne več razcepljene in razdvojene, temveč kompaktne in združene v enoten blok.

TOVARIŠI DELAVCI!

Pot po kateri nam je hoditi, je za nas jasna in nedvoumna kakor je bila vedno nedvoumna naša razredna tradicija:

Za enotni in razredni sindikat, strašno orožje v rokah delavcev!

Za združitev sil vseh delavcev, nameščencev, kmetov in intelektualcev v enoten blok!

Za borbo do konca proti izkoriščevalcem vsake vrste in kakršne koli narodnosti!

Za bratstvo obeh tu bivajočih narodov in za uničenje ostankov fašizma, smrtnih sovražnikov delavcev!

Za zmago resnične demokracije in za svobodo narodov!

Živeli Enotni sindikati!

Živel delavski razred!

Zahtevamo zadoščenje!

Na glavnem sedežu policije so tepli urednika Primorskega dnevnika

Med božičnimi prazniki so si zavezniški vojaki dovolili marsikaj.

Tov. Stanič, urednik »Primorskega dnevnika« je z nekim tovarišem v Via Cicerone, kjer je glavni sedež vojaške policije, na božični dan okoli 16 ure zagledal našemljenega angleškega vojaka. Imel je rdečo bluzo, okoli trebuha pa zaveznisko jugoslovansko zastavo. Tovariša sta se napotila v glavni stan vojaške policije in zahtevala od službujočih častnikov, da ukrenejo vse potrebno, da se konča sramotenje jugoslovenske zastave. Dežurni podčastnik je smehljaje odgovoril, da imajo Angleži »take običaje«.

Med tem so poklicali našemljenega Angleža v šolo. Žahteval je od tovarišev dokumente. Ker pa tovariš, ki je prišel z urednikom Primorskega dnevnika, ni imel novinarske legitimacije, ga je pognal iz sobe z grožnjami, da mu bo že pokazal, če se še enkrat prikaže.

Tov. Stanič je ponovil svoje zahteve in jih utemeljeval. Končno pa mu je Anglež z zastavo okoli trebuha, držeč v rokah dokumente, zabrusil: 'tu avere cervello piccolo', mu zasolil zaušnico in mu pokazal vrata. Tov. Stanič se je za zaušnico „zahvalil" in zahteval dokumente. Namesto dokumentov pa je dobil še enkrat kloftuto na zatilnik, nato je odšel.

Prisotni oficirji so mirno gledali vse to, — nihče se ni zganil.

Strašna ironija, ki je, kakor zgleda mogoča le pod vojaško okupacijo: žalitev zavezniške države, fizična žalitev novinarske, osebne časti našega tovariša, žalitev vsega novinarskega stanu, ves to s strani policista v prisotnosti drugih oficirjev policije, na glavnem stanu zavezniške policije, ki naj bi bila tu zato, da ščiti „mir, red in varnost".

Četudi nam izkušnje iz preteklosti govore, da je pri nas v coni „A" demokracija le na papirju, smo prepričani, da more žalitev tovariš in z njim vsi novinarji dobiti popolno zadoščenje, kajti če ne, ona ponevana „demokracija" ni niti papirnata, ampak . . .

Pred uresničenjem pariškega sporazuma

Sklep Osrednje komisije za sindikalno enotnost

Osrednja komisija za sindikalno enotnost je izdala 4. poročilo. Poročilo prinaša tudi razpredelnico minimalnih plač in mezd, sestavljeno na podlagi mezdnega sporazuma za industrijske delavce, ki je na tem mestu ne bomo objavili. O sporazumu smo poročali že v naši zadnji številki.

Ostalo poročilo o sklepih Osrednje komisije za sindikalno enotnost se glasi:

II. POGLAVJE:

čl. 4

Pravico do članstva v organizaciji imajo vsi ročni ali umski delavci, ki se poklicno ali obrtno udejstvujejo za plačo, mezdo ali provizijo, z izjemo tehnikov ali uradnikov, ki so pooblaščenci in zastopajo lastnika ali podjetje. Ravno tako imajo pravico do članstva pri organizaciji vsi poljedelci, ki sami obdelujejo zemljo in ki nimajo več kot enega dninarja ali delavca v stalni službi, ki ne pripada k njegovi družini.

čl. 5

Včlanjeni sindikati so sestavljeni na podlagi industrije ali panoge dela ali skupine. V njihovo področje spadajo vsi delavci iste industrije ali panoge dela od ročnega delavca tovarišem in tovarišicam, mlajšim in pa do inženirja ter od poljedelskega dninarja do ogronoma.

čl. 6

V organizacijskem in upravnem pogledu se organizacija deli v sindikat, v kolikor zadeva kriterij članstva in v sindikalne okraje, v kolikor zadeva teritoriale kriterije. Iz praktičnih razlogov in zaradi organizacijskega gospodarstva glavno mesto ozemlja ne predstavlja okraja zase, ter služijo za to zvezne ustanove kakršne koli stopnje tudi kot okrajne ustanove za glavno mesto ozemlja. Isto načelo velja za okrajni in občinski delokrog.

čl. 7

Ustroj organizacije, v kateri morajo biti včlanjeni vsi delavci, je sledeč:

a) v navpični smeri: 1) tovarniška sindikalna skupina; 2) krajevna sindikalna podružnica; 3) občinska sindikalna podružnica; 4) teritorialni sindikat

b) V vodoravni smeri: 1) krajevni odsek; 2) občinski odsek; 3) okrajni odsek; 4) Teritorialna zveza.

čl. 8

„Tovarniška sindikalna skupina" je prva osnova sindikalne organizacije in predstavlja sindikat na kraju dela. Pri vsakem podjetju, ki zaposluje najmanj 20 delavcev, ki so vpisani v organizacijo, bo treba ustanoviti „tovarniško sindikalno skupino".

V krajih, kjer sta vsaj dve „tovarniško sindikalni skupini", bo treba ustanoviti za delavce po raznih podjetjih iste proizvajalne skupine ali industrije „krajevno sindikalne podružnice". Vse krajevne sindikalne podružnice v občini bodo tvorile „občinsko sindikalno podružnico".

Vsi člani določene proizvajalne skupine ali delavske panoge bodo tvorili „teritorialni sindikat skupine", ki je najvišje zastopstvo sindikalne zveze.

čl. 9

Vsi delavci po raznih podjetjih, ki so včlanjeni v določenem kraju in kakršni koli kategoriji pripadajo, in vse sindikalne podružnice, kakor tudi tovarniške sindikalne skupine tvorijo „krajevni odsek". Vse občinske sindikalne podružnice in delavci vseh skupin pri raznih podjetjih tvorijo „občinski odsek" Združitev vseh občinskih odsekov istega kraja tvori „okrajni odsek".

Vsi teritorialni sidikati tvorijo „teritorialno sindikalno zvezo". Ta predstavlja enotno organizacijo vseh ročnih in umskih delavcev ozemlja brez izjeme.

Nadalje so ustanovili naslednje tri poenotene odbore skupin: KOVINASKI, GRAFIČNI, ter okrajni odbor v Miljah.

Vsi člani imenovanih odborov so vabljeni na sestanek za prve stike Prizadete kategorije bodo v ta namen po potrebnih dogovorih sporočile osrednjemu odboru sindikalne enotnosti čas in dan svojega prvega sestanka, ki bo na sedežu vzporeditvenega odbora v ulici Monfort št. 3 v prisotnosti vsaj dveh članov omenjenega odbora.

Kot so že preje določili bodo morala vsa poročila v zvezi s sindikalnim delom (posebni dogovori, mezdni dogovori, pogodbe, propaganda itd.) po radiu ali tisku slediti izključno navodilom vzporeditvenega odbora. Včlanjene organizacije bodo lahko podajale samo poročila notranjega organizacijskega značaja.

V zvezi s tem je smatral vzporeditveni odbor za potrebno poslati poziv Delavski zbornici, ker je oddajala po radiu poročila v zvezi z mezdnimi pogajanji, ki so jih tam zaključili. Obe organizaciji in od njih odvisne ustanove pozivajo, naj se ravnajo po gornjih predpisih.

Vzporeditveni odbor je razpravljal o propagandnih in političnih učinkih sedajnega razdeljevanja živil v okrilju Delavske zbornice ter je sklenil, nasloviti pismo na Ditiral, v katerem bodo zahtevali, da bi v prihodnjih poročilih označili razdeljevanje pod naslovom „Posebno razdeljevanje živil za delavce."

Enotni sindikati so dali na razpolago vzporeditvenemu odboru vsoto 700.000 lir, ki so jo zbrali od istrskih delavcev in ki se ima razdeliti med najbolj potrebne brezposelne.

Z Goriškega — Mladina si z delom utira pot v boljšo bodočnost

Kobariška mladina naj nam bo vzgled! Mladina kobariškega okraja je za časa dvomesečnega tekmovanja na delu pokazala, kaj vse zmore, ko gre za občeljudsko korist in za srečnejšo bodočnost njenega naroda. Rezultati, ki jih je dosegla, pa naj bodo v spodbudo vsem ostalim okrajem in krajem.

V dvomesečnem tekmovanju so posvetili posebno pažnjo kulturno politični vzgoji. Osnovanih je bilo 12 čitalnih krožkov, kjer se mladina v svojih mladinskih domovih seznanja z gospodarskimi, znanstvenimi, kulturnimi in političnimi problemi.

Za časa tekmovanja se je udarniškega dela udeležilo nad 700 mladincev in mladink, ki so skupno napravili 15 500 prostovoljnih delovnih ur. Poleg napornega dela za gospodarsko obnovo se je mladina v istem času tudi politično izpopolnjevala, saj je bilo v okraju organiziranih 5 enodnevnih kulturno-političnih tečajev. Za odraslo mladino sta bila dva večerna tečaja. V petih vaseh pa se sedaj znova vrše priprave za podobne tečaje.

Mladinska organizacija je osnovala 8 mladinskih igralskih skupin s 113 člani. Na kulturnem in organizacijskem sektorju je bil njih okvirni načrt prekoračen za celih 100%. Neverjetno je narasla zahteva po ljudskem tisku in slovenski leposlovni knjigi, saj je bilo prodanih s strani mladine nad 560 knjig. Še mnogo bolj je narastlo število stalnih naročnikov na časopise, zlasti pa na tednike.

Na kulturnem in še posebno na fizkulturnem polju sta se odlikovali vasi Kred in Livek. Livška mladina je v tem zdaleka prekosila tekmovalni načrt.

Za zgradnjo in obnovo mladinskih domov ter važne druge dobrodelne namene je kobariška mladina zbrala v denarju in blagu 69,966 lir. Tudi na progo Brčko—Banovići je bilo poslanih 13 000 lir. Eden največjih uspehov pa je ta, da se je dvomesečnemu tekmovanju odzvalo mnogo takih, ki so prej stali ob strani.

Kred pri Kobaridu. Četudi nismo več v dobi dvomesečnega tekmovanja, se naša mladina še nadalje posveča udarniškemu delu 16 mladincev je popravilo kolovozno pot iz Kreda v potok. Pot je bila hudo razorana od vozov in dežja. Poleg tega se mladina redno udeležuje pevskih vaj ter kaže veliko zanimanje in veselje do petja.

Imenovanje udarnikov mirenskega okraja. Ob slovesni zaključitvi dvomesečnega tekmovanje »S Titom do zmage« v mirenskem okraju je bil proglašen za prvega udarnika 82-letni Jože Savor z Vogerskega, ki se je kljub starosti udeležil vsakokrat udarniškega dela na cesti in napravil 200 udarniških ur. Ostali udarniki so: pionir iz Gradišča Milko Cotar, ki se je odlikoval kot kolporter; mladinka Marija Marušič iz Nove vasi, Anton Ferlat iz Mirna, Savo Mikuž iz Sovodenj, invalid Franc Jelerčič iz Renč, invalid-partizan Alojz Furlan iz Prvačine, Andrej Devetak z Vrha sv. Mihaela, Adam Šolar iz Bilj, Franc Pahor iz Opatjega sela, August Ferletič iz Dola, Olga Petrovčič iz Orehovelj, Stanko Marušič iz Lokvice, Alojz Pahor iz Hudega loga, Janko Mozetič iz Bilj, Miloš Dominko iz Bilj, Ivan Gregorič z Vogerskega, Leopold Gregorič iz Prvačine, Milica Kerševan iz Gradišča, Dominik Ožbot iz Mirna, Rado Vodopivec iz Dornberga, Ružica Saksida iz Prvačine. Poleg teh udarnikov, ki so bili tudi odlikovani, je okrajna ko-

Briška mladina gradi »Dečji dom« v Kojskem. Briški mladinci dnevno prihajao na delo v Kojsko, da čim prej dograde »Dečji dom« za vojne sirote in revne otroke. 4. t. m. so v vedrem razpoloženju prišli na delo iz Vedriana, Vrhovlja, Dobrovega in Vipolž. Razmestili so se na zidarsko in mizarsko delo in skupno napravili 112 prostovoljnih delovnih ur.

Briško ljudstvo nestrpno pričakuje otvoritve dečjega zavetišča, da ponovno izkaže revnim sirotam vso dobroto briškega srca.

Delavci in delavke tekstilne tovarne »Cotonificio Triestino« v Podgori pri Gorici so stopili v polurno protestno stavko, ker je goriška policija aretirala nekaj članov tovarniškega sindikalnega odbora. Solidarna protestna stavka vsega delavstva je bila istočasno protest tudi proti sistematičnemu preganjanju funkcionarjev delavskih organizacij.

Upravičene odločne zahteve mladih delavcev

Mladi delavci so nezadovoljni, ker Zveza industrijcev ni ugodila njihovim zahtevam, da se njihove pravice vnesejo v novo mezdno pogodbo.

Vsi mladi delavci in vajenci brez razlike hočejo in zahtevajo, da se vprašanja njihovega položaja končno reši in da se jim priznajo njihove pravice. Mladi delavci in vajenci ne bodo dovolili, da bi jih izigrali. Proti tem poskusom se bodo složno borili. Krivično bi namreč bilo ne dati jim možnosti, da postanejo kvalificirani delavci, kar lahko dosežejo le s strokovnim šolanjem.

Zato pa se jim mora dati možnost, da obiskujejo strokovne šole in tečaje, ne oziraje se na njihov poklic ali stroko. Njihove zahteve so jasne in nedvoumne. Vse možnosti in potrebe so sami dobro proučili. Žal pa jih Zveza industrijcev ni hotela razumeti, kaj šele njih zahteve upoštevati.

Zato mladi delavci vseh strok in v vseh tržaških industrijah protestirajo proti vsem, ki jih nočejo razumeti. Seveda ni ugodno in za dobičkonosnost raznih podjetij po kapitalističnem pojmovanju ni priporočljivo priznati delovnemu ljudstvu ono, kar mu mora prej ali slej pripasti. Stališče, ki so ga zavzeli mladi delavci in vajenci, ni všeč kapitalistom, pa tudi ne reakcionarjem. V njihovi borbi prihaja vse bolj in bolj do izraza prebujena zavest, zavest delovnega ljudstva, ki se ne straši nobenih ovir in je pripravljeno odločno boriti se za svoje upravičene zahteve do končne zmage. Zaradi tega stališča uživajo vso podporo s strani delavstva in simpatije demokratičnega ljudstva sploh. Vsi se pač moramo zavedati, da bomo v tej borbi proti kapitalizmu in reakciji uspeli le, če bomo enotni in si bomo medsebojno pomagali.

Stališče, ki so ga mladi delavci zavzeli, je še toliko bolj odločno, ker občutijo vso težo sedanje gospodarske neurejenosti, ker so v skrbeh za svojo bodočnost in razvoj svojih strokovnih sposobnosti.

Vprašanja njihovega položaja končno

Vsak dan novi uspehi ES

Mezdni sporazum za delavce in nameščence v trgovinah

Po splošnem mezdnem sporazumu za uslužbence v trgovinah, ki so ga nedavno sklenili, so te dni dosegli tudi sporazum za delavce in nameščence v trgovinah z živili.

Razpredelnica plač za nameščence:

a) v uradih

1) tehnični in upravni vodje odsekov, glavni knjigovodje, samostojni akviziterji 14.000 Lir na mesec; 2) pisarniški vodje in inspektorji pri prodaji 11.300 Lir; 3) konceptni knjigovodje, samostojni korespondenti in drugo osobje s podobnimi nalogami 10.000 Lir; 4) navadni knjigovodje, korespondenti in blagajniki ter stenodatilografi 7.900 Lir; 5) pomožni knjigovodje, fakturisti, pisarji, kontaristi, arhivarji, strojepisci, zunanji kasirji, telefonisti in podobno osobje 7.000 Lr.

b) v trgovinah in skladiščih

1) Upravniki s tremi prodajalci ali blagajniki, skladiščniki z vsaj tremi pomožnimi skladiščniki 9.800 Lir; 2) upravniki trgovin z manj kot tremi prodajalci, skladiščniki z manj kot tremi pomožnimi skladiščniki 8.800 Lir; 3) prodajalci, skladiščniki 7.800 Lir; 4) pomožni prodajalci, skladiščniki, blagajniki, registratorji 7.000 Lir.

Vsi nameščenci dobe vsaki dve leti naslednje poviške: a) v uradih prva, druga in tretja skupina po 425 Lir, četrta in peta pa po 340 Lir; b) v trgovinah in skladiščih prva in druga skupina po 425 Lir, tretja in četrta skupina po 340 Lir. Te poviške dobijo uslužbenci osemkrat v vsej dobi svojega službovanja.

Kar se tiče delavcev, zaposlenih v trgovinah z živili, so jim zvišali njihove osnovne plače za 65%, razen tega dobe trikrat po dva odstotka poviška vsakih pet let zaposlitve

Pomožni prodajalci postanejo po enajstih letih službe avtomatično prodajalci.

Dečji božič

24. t. m. je bil za otroke praznik: dečji božič. Enajst tisoč otrok iz Trsta in okolice je bilo obdarovanih. Darove in zavitke jim je pripravil koordinacijski odbor.

Božično slavje otrok se je vršilo na raznih krajih. Pri Sv. Marku so se zbrali otroci delavcev in udarnikov, da bi praznovali svoj božič, kar jim je bilo možno zaradi razumevanja in dobrega srca tržaškega delovnega ljudstva. V dvorani se je zbralo 1.200 otrok.

Tudi pri Sv. Andreju so delavci organizirali slavje. Bilo je navzočih 870 otrok. Povsod smo lahko videli in občutili praznično razpoloženje ter obilo otroškega veselja. Delovno ljudstvo je po svojih močeh prispevalo, da bi v današnjem pomanjkanju razveselilo malčke. V vseh tovarnah so organizirali „dečji božič", v Arzenalu, v ladjedelnicah pri Sv. Roku, v Delavskih zadrugah, v ILVA-i, pri ACEGAT-u itd. Ista je bila slika tudi po kulturnih krožkih.

Pa ne samo v Trstu in okolici, po vsej deželi, v vseh večjih in manjših krajih je bil za otročičke velik praznik. Vsi potrebni so bili deležni božičnega veselja.

Vsak otrok je prejel zavoj, v katerem je bilo 200 gr biškotov, fige, jabolka, dva kosa čokolade, slaščice, po en zvezek ali beležnica in svinčniki. Poleg tega pa so b[illegible] zavoju še zimska majica, hlačke, nogavice ali kaj podobnega. Ni bilo lahko zbrati vse ogromne količine blaga. Samo pekarna Delavskih zadrug je morala speči in pripraviti 2000 kg biškotov. Delavci so morali za to napraviti mnogo nadur in so se res vsestransko potrudili.

Za vse škodljivce ista mera!

Vsem pridobitnikom, izkoriščevalcem produktivnih sil delovnega ljudstva v slovenskem delu Istre je tesno pri srcu in jim je zelo neprijetno. Za nas je to popolnoma razumljivo in enostavno. Pomisliti moramo le na to, da dela za likvidacijo srednjega sistema zelo naglo napredujejo. Agrarna reforma se namreč izvaja z vso doslednostjo.

Istrski izkoriščevalci pa imajo tudi tu pri nas svoje zaveznike, ki jim prav nič ni ljubo to, kar se v slovenski Istri dogaja. Zavedajo se, da praktični primeri preveč vzpodbujajo delovno ljudstvo k pametnemu razmišljanju in k še doslednejši borbi za vse demokratične in socialne pravice. Zato se boje za svoje položaje, boje se, da ne bi ljudstvo preveč kontroliralo in motilo njihovega poslovanja, ki jim omogoča tako lepo in udobno življenje.

Kriče, ker se boje velikih manifestativnih zborovanj, na katerih koloni po vseh istrskih vaseh izražajo svoje veselje nad uvedeno agrarno reformo. Ta zborovanja pa istočasno dokazujejo, da predstavlja hitra rešitev fevdalnega položaja za kolone v Istri vse, in istočasno pomenijo prebujanje zavesti delovnega ljudstva, da niso več sužnji temveč polnopravni in koristni člani družbene skupnosti. Krik svobode pa gre tudi preko meja in vzpodbuja želje zatiranih in izrabljanih k še večji delavnosti, k še večji borbenosti za dosego enakih ciljev.

Ljudska oblast je stvarnost. O tem nas prepričuje razvoj vsakdanjih dogodkov. Agrarna reforma pa ni edina pridobitev ljudske oblasti, k njej moramo med drugim prišteti tudi preganjanje črne borze in špeculacije. Preganjajo se škodljivci in rušilci delovne skupnosti in ustvarjajo se solidni temelji za srečnejšo, bolje urejeno bodočnost, ki bo zagotovila najširšim slojem pošteno delo, blagostanje in mirno življenje.

Tudi delovno ljudstvo v pasu A ni prav nič drugačno kot drugod. Želi si, da bi lahko samo ščitilo svoje koristi, da bi se izvajala agrarna reforma, da bi se preganjali črnoborzijanci in špekulanti, ki dražijo življenje in vedno povsod škodijo skupnosti. Za reakcijo pa je vse, kar pride od vzhoda obsojanja in zgražanja vredno, je prekleto. Zato se mora vse, kar od tam prihaja očrniti, oblatiti. Vsemu temu se mora vtisniti pečat pošastnosti in zločinstva.

Še nekaj strašnega je treba dodati celi zadevi, kar naj podkrepi verodostojnost grozodejstev in daje znak nacionalne nestrpnosti. Reakcija namreč trdi, da se preganjajo samo ali večinoma Italijani! Očrniti, osovražiti se pač mora ljudska demokracija za vsako ceno, ker je nevarna!

Da, preganjajo se tudi protiljudski elementi, ali bolje povedano črnoborzijanci in špekulanti italijanske narodnosti So mar oni izjeme? Ne! Ljudska oblast ne dela razlike med italijanskimi in slovenskimi ali hrvaškimi škodljivci. To vse nam mora biti jasno!

RAZGLEDI PO SVETU

"Stradamo, za nas ni hrane"

Kakor poroča Reuter, je prišlo v sidneyski luki do upora posadke na britanski prekomorski ladji »Ormond« v trenutku, ko bi morala odpluti iz luke. Mornarji so se s pomčjo vrvi spustili do ladijskega boka in na njem napisali z velikimi črkami: »Lačni Ormond«, na sami palubi pa razpeli veliko platno, na katerem so napisali: »Stradamo, za nas tukaj ni hrane«.

* * *

12. t. m. so objavili pristaniški delavci vseh avstralskih pristanišč 24-urno stavko v znak protesta proti odločbi Vrhovnega sodišča, ki je zavrnil uradno državno komisijo za delo pri natovarjanju in odobritvi letnega 14-dnevnega plačanega dopusta delavcem. Po sporočilu tiska je bila kot posledica stavke ustavljeno delo na 54 ladjah v Sidney-u in na 80 ladjah v drugih avstralskih pristaniščih

* * *

V Londonu se je vršila konferenca žena najrazličnejših sindikalnih in socialnih ustanov. Konferenci je prisostvovalo nad 400 delegatinj, ki so zastopale nad 30 milijonov angleških žena.

Na konferenci so izglasovale resolucijo, v kateri zahtevajo angleške žene enake mezde kot moški.

Spričo povišanja cen na ameriškem tržišču je vrednost ogromnega angleškega posojila v Ameriki v teku enega leta padla od 4 na 3 milijarde dolarjev. Politika ameriških kapitalistov spravlja v zadrego posebno angleški kapital.

* * *

Delegacija Svetovne sindikalne federacije pod vodstvom Louisa Saillanta je poslala 18 decembra protest iranskemu poslaniku v Franciji proti pred kratkim izvršenim aretacijam delavcev v Iranu, kakor tudi uničenju prostorov krajevnih sindikalnih organizacij v različnih delih Irana.

Zahteve so naslednje: Da se aretirani delavci takoj spuste na prosto, da se preneha z ropanjem prostorov sindikalnih organizacij; da se sindikatom zagotovi normalno delo in da se prvaki iranskega delavskega gibanja zaščitijo pred samovoljo reakcionarnih elementov.

* * *

Trgovinski minister Velike Britanije Stafford Cripps je na tiskovni konferenci izjavil, da bo racioniranje obleke v Veliki Britaniji trajalo še par let.

* * *

Izdajateljsko podjetje voditelja angleških fašistov Mosleya „Mosley Publication Limited" je pokrenilo sodni postopek proti uradnim predstavnikom nacionalnega Trade Uniona delavcev grafične industrije in papirne industrije zato, ker je Trade Union odklonil izvršitev fašističnih naročil.

* * *

Glavni odbor ameriških sindikatov delavcev avtomobilske industrije je odobril pobudo predsednika kongresa industrijskih organizacij Mareya za ustanovitev podpornih fondov za slučaj stavk

Kongres industrijskih organizacij (CIO) namerava predlagati ustanovitev teh fondov z ameriško federacijo dela in. neodvisnim sindikatom železničarjev.

* * *

Tovarne strojnih konstrukcij, namenjenih prometu, so pričele izdelovati nove Diesel brzovlake, ki so jih konstruirali sovjetski inženjerji. Več kot 250 takih vlakov bo vršilo promet prihodnje leto po železniških progah v Sovjetski zvezi Njihova teža je za 40% manjša, učinek dela pa 4 krat večji.

* * *

Antifašistični komité sovjetskih žena zahteva pravico, da se Mednarodna federacija demokratičnih žena udeleži dela ekonomsko socialnega sveta OZN in splošno dela za omejitev oboroževanja.

* * *

Februarja 1947 bo poteklo 15 let od ustanovitve Komsomolska na Amurju. Ob vznožju Vulkana, kjer so bili nekoč gozdovi, so sovjetski rodoljubi zgradili prvorazredna podjetja in lepa stanovanjska poslopja. Taiga se je umaknila širokim in lepim ulicam. Tovarna „Amur-jeklo" veča iz dneva v dan produkcijo. Služila bo kot jedro za izgradnjo močnega kovinskega kombinata

* * *

Pri gradnji železniških prog v SZ uporabljajo nove vlake, ki so jih skonstruirali sovjetski inženirji Ti vlaki so opremljeni s sistemom spremljevalcev z dvigali in aparati za varjenje, kar omogoča avtomatično in neovirano polaganje tračnic. Na vsakem vlaku je 20 delavcev, ki nadomeščajo 5.000 ljudi. Pri gradnji železniške proge Odesa—Kišinjev so bila dela z uporabo teh vlakov končana v trikrat krajšem času

Iz področja ustvarjalnih sil cone B

Ob koncu leta...

Pravi gospodar ne živi samo danes in ne gleda samo v jutri, temveč se vsako toliko časa ozre nazaj. To oziranje nazaj seveda nima namena potočiti mehkužno solzo po „starih, dobrih časih", saj se napredni gospodar dobro zaveda, da gre zgodovina, da gre razvoj v svetu vedno le v eno edino smer, t. j. naprej; ve predobro, da znači solzavo tarnanje po preteklem prvi in zelo nevarni korak k nazadovanju. Misel zavednega gospodarstvenika poroma v preteklost zgolj z namenom, da pregleda svoje delo, da ugotovi uspehe, oziroma neuspehe svojega dela, da analizira vsak posamezen uspeh, oziroma neuspeh, poišče vsakemu vzroke, ki si jih mora za bodočnost dobro zapomniti; pogled nazaj služi naprednjaku kot najboljša, najuspešnejša strokovna knjiga za bodočnost.

Za vsakega človeka, ki stoji v borbi za bodočnost naše nove države, je stvaren, trezen in kritičen pregled našega skupnega dela, naših skupnih naporov ter vseh naših uspehov in neuspehov življenjske važnosti. Iz te komaj minule dobe bomo črpali nebroj naukov, življenjskih izkušenj in nepogrešljivih kažipotov za naše nadaljnje delo, za naše jutrajšnje življenje.

Ni naša naloga na tem mestu teoretično razpravljati o taki bilanci našega izvršenega dela, kakor tudi ni naš namen, podajati s suhimi številkami to bilanco. Prvo in drugo so naše sindikalne organizacije vršile na raznih sestankih in konferencah, prvo in drugo je tudi naš list zasledoval in postavljal na pravo mesto. Danes, ob koncu celoletnega, napornega dela, naj zadostuje na tem mestu le bežen, zaokrožen pogled na vsa doživetja.

Kakor bi bilo nepravilno trditi, da smo od osvoboditve pa do začetkom tega leta samo veseljačili in se opajali nad doseženo svobodo, tako bi bilo napačno živeti v prepričanju, da smo v teku tega leta že popolnoma resno in v polni meri pravilno delali. Še tako zakrknjen nasprotnik naše nove države mora priznati velike uspehe, dosežene v teku naših treh dosedanjih tekmovanj. Toda baš ta tri tekmovanja moramo kar najstvarneje presojati in jih primerjati pravi pravcati šoli, šoli življenja, šoli bodočnosti.

Kakor mali učenčki smo stopili z največjim navdušenjem, z največjo delovno voljo in zato tudi z naravnost zaletelo silo v svoj prvi šolski razred, v prvomajsko tekmovanje. Načrte smo si postavili, saj si tudi bosopeti šolarček dela načrte ob vstopu v prvi razred. In — naši načrti so bili šolarčkovim na las slični: navdušenje je zastiralo naš stvarni pogled!

Naš drugi razred, Titovo tekmovanje, nas je streznilo: ne navdušenje, ne prehitevanje, temveč trezno, vztrajno, premišljeno delo in strogo kritični duh nas morejo privesti do stvarnih uspehov. Prevelika vnema prvomajskega tekmovanja nas je upehala in nam brez vsake potrebe porabila velike množine sil, a posledica tej upehanosti se je jasno očrtavala v začetku Titovega tekmovanja. Toda nič zato! Vsaka šola nekaj stane, nauk pa le ostane! Naučili smo se dejstva, da nam ni dovolj samo delati, temveč, da moramo tudi premišljeno, postopno, načrtno delati. Opazovali smo sebe, opazovali svoje delo, opazovali uspehe, analizirali neuspehe in se naučili jih na mestu odpravljati. Ta uspeh Titovega tekmovanja je brezdvomno večje važnosti kot vsi stvarni uspehi tega tekmovanja!

Tekmovanje za priključitev k Jugoslaviji, naš tretji razred osnovne šole, je bilo že povsem v znamenju stvarnosti. Načrti so bili sestavljeni že na podlagi življenjskih izkušenj, delo se je vršilo premišljeno, brez vsakega prehitevanja, brez vsakega hlastanja po rekordih zaradi rekordov samih; skratka — tekmovanje se je vršilo v znamenju stvarnosti. O, bilo je tudi navdušenja, mnogo navdušenja! Toda to navdušenje ni bilo slično onemu prvošolčka, temveč je to bilo navdušenje moža, zavedajočega se svojega življenja, svojih zmožnosti in svoje pravice do dela za lastno bodočnost! — Uspehi niso izostali!

Tako iztreznjeni smo dovršili svojo tretjo šolsko stopnjo. Kaj sedaj? Mar bomo ostali večni šolarčki!? Novo leto, nova delovna doba je pred nami! A mi moramo naprej, naprej z velikimi, toda nadvse sigurnimi koraki! Čuješ klic: bodočnost države moremo zagotoviti le z močno industrijo! Industrija zahteva močne in obilne električne sile!

Lahko nam! Volje do dela na pretek! Sile, one zdrave delovne sile ne bomo nikoli izčrpali iz našega naroda! Izkušnje? Da, tudi teh imamo že nekaj! So sicer šele osnovnošolske, toda — kakor smo te srečno prebili, tako moramo srečno in še uspešneje dovršiti našo srednjo stopnjo delovnih izkušenj. Naša tolikokrat preizkušena vztrajnost in žilavost v dosezanju svojih namer se bo še podvojila, saj imamo pred seboj najvišji možni cilj — očuvanje naše lastne ljudske svobode, one svobode, za katero smo tisočletja plačevali težke žrtve, one svobode, za katero še danes hrepenijo milijoni ljudi po svetu. To največje možno človeško dobrino imamo. Ne samo to! Zavedamo se tudi v polni meri, da jo moramo z vsakim dnem bolj utrjevati in izpopolnjevati, ker znani so nam še živeči silni zmaji, ki nadvse sovražijo svobodna ljudstva.

Vse to vemo! In zato se ne bojimo za naš — jutri!

Rudarska mladina Idrije

se zaveda svojih nalog v polni meri

S početkom novega trimesečnega tekmovanja »Za priključitev« si je rudarska mladina zadala sledeče naloge:

Formirala se je rudarska četa, ki je v sestavu delovne brigade kapet. Mihevca.

Pri gradnji stadiona je napravila 386 ur ter prepeljala 322 m³ zemlje.

Pri žaganju drv invalidom NOV in za okrašenje grobov padlim borcem je bilo napravljenih 119 delovnih ur.

Za proslavo obletnice ustanovitve Sov. Komsomola in za proslavo obletnice ustanovitve VII. Ud. divizije je bilo napravljenih 45 delavnih ur pri okrasitvi in postavljanju slavolokov.

Ker so mladinci, zaposleni pri rudniku, uvideli, da je v rudniku ogromno starega lesa, ki povzroča slab zrak in nesnažnost v samem rudniku, so samoiniciativno napravili eno dnino, da so očistili rudnik ter pri tem opravilu opravili 322 delovnih ur.

Poleg tega je bilo izvršenih še več drugih del manjšega značaja.

Glede delovanja na prosvetnem področju so se pokazali s strani mladine že vidni uspehi; veliko je zanimanje za godbo na pihala, za orkester in jazz. Mladina sodeluje tudi pri pevskem zboru.

Področje fizkulture: Formiralo se je nogometno moštvo, ki je že izvedlo nekaj tekem in pokazalo, da sodeluje naša mladina požrtvovalno pri tej panogi, čeprav je šele v povoju svojega delovanja. Uspehi, ki so manjšega obsega, so vendar pozitivni.

Moštvo košarke vztrajno vadi ter si krepi telo, da bo v bližnji bodočnosti pokazalo tudi v tej panogi zadovoljive uspehe. V manjšem obsegu se je pokazalo v javnosti in sicer enkrat z moštvom VII. Ud. divizije in enkrat z moštvom KNOJ-a. Uspehi so bili pozitivni.

Delno se mladina udejstvuje tudi pri težki atletiki. Pač pa ni zadovotelovadbi. To moramo vsekakor pripisovati napornemu vadenju. Gotovo se bo v bodočnosti tudi za to vrsto fizkulture poživilo zanimanje in bo mladina množično podprla to najtežjo, a tudi najlepšo telovadno panogo.

Prepričani smo tudi, da bo naša mladina pokazala potrebno veselje in zanimanje tudi za lahko atletiko. Pripravlja se skupina, ki bo vadila rokoborbo (boks), za kar imamo že dobro izvežbanega vaditelja (trenerja). Podoba je, da se mladina za to panogo močno zanima.

Vse tedaj kaže, da bo naša mladina pokazala pravilno zanimanje za fizkulturo in ji posvetila vso pozornost.

Sindikat nam je osnoval čitalne (študijske) krožke, kamor zahaja mladina prav rada. Proučujejo razvoj človeške družbe na popolnoma novih vidikih in mladina sledi z velikim zanimanjem in veseljem. Istočasno se mladina udejstvuje tudi na študijskih sestankih po rajonih in s tem dokazuje, da je delavska mladina bolj napredna in revolucionarna kakor ostala. Tudi pri graditvi proge Brčko—Banoviči je naša mladina razumela veliki gospodarski značaj te gradnje. 20 naših mladincev se je namreč udeležilo gradnje proge Brčko—Banoviči v krogu vse Titove mladine.

Ne samo brigade, ampak tudi posamezniki so bili imenovani za udarnike; med nje spadajo tudi trije izmed naših rudarskih mladincev in to vzbuja ponos vsej idrijski rudarski mladini.

Trije mladinci so odšli v razne rudnike v Jugoslaviji, da tam prežive eno ali dvomesečno prakso in si s tem izboljšajo strokovno znanje.

V Ljubljano smo poslali enega mladinca na trimesečni politični tečaj.

Prav tako smo poslali enega mladinca na tritedenski fizkulturni tečaj, drugega na enotedenski tečaj za košarko, a tretjega na štirinajstdnevni tečaj za Agit-Prop.

Les - naše bogastvo!

ES-podružnica lesne stroke pri žagi Windischgrätz v Postojni polaga račun svojega dela

Poročilo ES podruž. lesne stroke

Naša podružnica šteje danes 112 članov, ki vsi redno plačujejo članarino.

Dobrodelne akcije:

Prispevali smo:
za našo knjigo lir 4464.—
za istrsko ženo 4225.—
za albanske popl. 2290.—, din 20

Uspehi tekmovanja:

Proizvodnja je bila tekom tromesečnega tekmovanja za priključitev k Jugoslaviji obdržana z normalnim 8-urnim delovnim časom; toda v tem času je bilo napravljeno isto delo, kot za časa prejšnjih tekmovanj z 9-urnim delovnikom. Pridobljena vrednost na zmanjšanem času znaša 188.940 lir.

Kakovost proizvodnje smo izboljšali za 35%.

V fond za obnovo smo prostovoljno prispevali 3—5% zaslužka. Na ta način smo nabrali 239.725,50 lir.

S prostovoljnim delom smo prispevali še:
pri obnovi 810 prostovoljnih ur v vrednosti lir 46.022.—
v obratu, na terenu itd. 1596 ur v vrednosti « 106.795.—

Naslov udarnikov so si zaslužili naslednji naši tovariši: Širca Luka, Mekinda Anton, Miklavčič Anton, Štefanči Franc, Tršar Karel in Del Lago Otilija.

Pohvalo so prejeli naslednji tovariši: Otoničar Anton, Miklavčič Andrej, Bole Karel, Pelan Andrej, Milanič Josip, Dolenc Maks, Rebec Matija, Kolar Maks, Inocente Miran, Gerželj Janez, Čuka Marjan, Štegelj Franc, Gerželj Bogomir, Sorbara Lučko, Posega Ivan, Milavec Vinko, Križman Andrej, Ogrizek Lovre in Benčina Anton.

Delovna disciplina se je dvignila za 95%.

Izvedeno je bilo nujno naročilo 8 barak po točnih načrtih v vrednosti 4,000.000 lir. Nadaljnjih 8 barak je pripravljenih za predajo; vrednost ista.

V tednu zdravstva smo prečistili in prepleskali skladišča, pisarne in žago samo. Zaradi pomanjkanja potrebnega materijala nismo mogli zgraditi kopalnice, kakor smo se namenili. Vendar bomo kopalnico zgradili tekom prihodnjega leta in to v večjem obsegu, kakor smo prvotno mislili.

Pri organizaciji nakupa lesa smo dosegli višek.

Izdelali smo 2350 m³ gramoza, kar predstavlja vrednost 71.100 lir.

Izven načrta smo popravili v lastni režiji vodoravno tračno žago, uničeno po požaru l. 1945. Vrednost dela 500.000 lir.

Zadružništvo in preskrba. V zadrugi je vpisanih nad 60 članov. Ker je preskrba delavstva z obutvijo pomanjkljiva, smo sestavili točen seznam vseh potrebnih, da jim preskrbimo obuvalo, pa tudi obleko.

Kulturno-prosvetno delo. Redni študijski sestanki se vršijo vsak ponedeljek ob 17. uri. Obdelali smo zgodovino sindikatov. Sedaj bomo prešli na zakon o ljudskih odborih. Za proslavo 29. obletnice socialistične revolucije v Rusiji smo priredili proslavo v območju žage v Postojni, 19. XI. je tov. Vršek Anton predaval o Ustavodajni skupščini; tedaj smo poslali Ustavodajni skupščini FLR Slovenije udanostno pismo. Sicer se naši člani udejstvujeo v Prosvetnem društvu, predvsem v pevskem zboru, a tudi pri godbi, nogometu itd.

Tekom tekmovanja za priključitev smo imeli 7 študijskih sestankov, tri gospodarsko-politične, tri politične. Podružnični odbor ima redne seje vsak četrtek.

Delovni odnosi:

Delovni odnosi v žagi so v popolnem redu; to posebno v zadnjem času, odkar so postali delavski zaupniki aktivnejši in rešujejo vse zadeve delavstva in nameščencev potem sindikalne podružnice.

Delovne norme.

Dne 6. XI. so bile na skupnem množičnem sestanku postavljene delovne norme v vseh območjih žage Postojna.

Socialno-zdravstveni delokrog.

Dosej ne moremo zanamovati večjih nesreč, pač pa je bilo nekaj lažjih slučajev, ozdravljivih v nekoliko dneh. Bolezenskih slučajev je bilo od januarja dalje 60; po večini so bila obolenja posledice vremenskih sprememb. Za prihodnje leto imamo v načrtu gradnjo kopalnic, novih stranišč, menze in oblačilnice. Dosej je bilo nemogče misliti na to, ker je bila žaga docela uničena in jo je bilo treba popraviti.

Mladina.

Mladinski krožek šteje 13 članov in se polagoma, a vztrajno razvija. Imajo redne tedenske sestanke in so pridno udeležujejo prosvetnega dela. Zaradi premalega števila članov, ki bi prišli v poštev za fizkulturo, so se naši mladinci vključili v mestno Fizkulturno društvo.

Strokovno je bilo usposobljenih 8 tovarišev.

Posredovanje dela.

Ta referat je v naši podružnici združen z referatom personalnega referenta in je v stalni zvezi s posredovalnico za delo KMS-a.

Kmetijstvo

vzhodno-primorskega okrožja

Zemlja vzhodno-primorskega okrožja ni primerna za gojitev žitaric. Tolminski, grgarski, idrijski, bistriški, herpeljski in koperski okraj so bodisi subalpinskega, predalpinskega ali pa kraškega značaja in je torej bilo siljenje žitaric od strani italijanskih oblasti docela nerentabilno.

Naše ljudske oblasti se zavedajo, da je vsako siljenje v tem ozru ne samo odveč, temveč celo škodljivo. Zato se je v teku preteklega leta kmetijsko delo preusmerilo: Opustili so žitarice in se intenzivneje in načrtno lotili živinoreje. S tem v zvezi se je povečala proizvodnja krmskih pridelkov in koruze. V letu 1946. je bilo posejanih s krmskimi pridelki 4407 ha zemlje več kot v letu 1945. Koruze je bilo posejane letos za 406 ha več kakor lani.

Temu primeren je tudi porast živine. Danes šteje vse okrožje 9416 glav živine več kot je je bilo lani. Res, da se s tem še ni doseglo predvojno stanje, kar nikakor ni čudno, vendar bo to stanje prav kmalu doseženo.

V primeri z letom 1945 izkazuje porast v % v letu 1946.: pri živini 17,77%, pri prašičih 22%, t. j. za 4917 glav. Za doseго stanja v prašičereji bo treba, da se število dvigne še za 1348 glav. Močno je napredovala ovčereja. Letošnji porast ovac v primeri z lanskim stanjem znaša 7172 glav, kar znači, da ni prekoračeno le stanje lanskega leta, temveč tudi predvojno stanje in sicer za celih 5355 glav ali za 18%.

Ceste in ljudska oblast

Uspešno delo Cestne baze v Ajdovščini

Cestna baza se je organizirala šele tekom meseca marca t. l. Prej je cestna služba spadala v delokrog OINOO. Pri ustanavljanju baze so se pojavljale velike zapreke; predvsem ni bilo na razpolago potrebnega delovnega kadra, kar je bilo posledica politike bivšega fašističnega režima, ki nam je bil nasproten; nadalje ni bilo na razpolago orodja, ki so ga bivše oblasti odnesle v Trst, oz. v Gorico. Veliko težavo je predstavljalo pomanjkanje denarnih sredstev; položaj nam bo pa jasen, če vemo, da je bila prva naloga cestne baze ureditev asfaltnih cest, toda 1 km asfaltnega cestišča stane danes 5 milijonov lir.

Kljub vsem tem skoro nepremagljivim zaprekam je pa cestna baza v polni meri, t. j. 100% izvršila svojo nalogo in svoj delovni načrt celo prekoračila.

Obnovljena je bila asfaltna cesta Razdrto — Ajdovščina — Ajševica v dolžini 43 km; pri tem delu je bilo napravljenih 26.904 m² popolnoma novega asfaltnega vozišča.

Proti koncu leta, ko vreme ni več dovoljevalo dela na asfaltnih cestah, je baza začela s sistematično obnovo makadamskih cestič. Prva je bila na vrsti cesta Ajdovščina — Col, ki je bila delema na novo zvaljana. Pri tem je bilo na roko pripravljenih 612 m³, z drobilcem pa 914 m³ gramoza; na novo žvaljanega cestišča je bilo 25.100 m² in to v rekordnem času 4—5 dni, tako da je bila cesta v redu za motorne dirke ob „paradi dela".

Na cesti Ajdovščina — Lokavec je bilo zvaljanega 10.400 m² cestišča; gramoza in posipnega materijala je bilo pripravljenega 1.534 m³, od tega udarniško 654 m³, t. j. 44%.

Da je bilo mogoče začeti z asfaltiranjem, smo morali najprej docela na novo urediti kamnolom v Dobravljah. Ta je prvotno delal samo z Dieselovim motorjem; poneje šele je bila izvedena elektrifikacija. Pri tem je bil napravljen daljnovod z napetostjo 2000 v. v dolžini ca 1.800 m. Postavili smo tudi nov transformator. Za vso elektrifikacijo smo potrošili komaj 10% celotne vrednosti.

V kamnolomu je bilo napravljenega 1224 m³ mortiranega hribca; kot stranski produkt prodaja kamnolom Obnovitvenim zadrugam pesek, s čimer se pospešuje obnova porušenih in požganih domov.

Dela pri obnovi federalne ceste II St. Vid — Vrabče: obnovili smo 3,5 km ceste, za kar smo napravili ca 1400 m³ gramoza z drobilcem.

Dalje je bila popravljena cesta Selo — Batuje — demarkacijska meja. Istotako so bile popravljene ceste v Grgarskem okraju, odnosno na področju Cestnega nadzorstva Grgar; splošno stanje teh cest je izboljšano povprečno za 50%.

Na makadamskih cestah je bilo izčiščenih 64.690 m jarkov. Napravljenega in navoženega je bilo 4118 m³ gramoza. Posuli smo 26.400 m² makadamskega cestišča (zgoraj navedene količine so izvzete).

Udarniško delo:

Pisarna Cestne baze ima razen vodje samo še administratorko, dočim imajo cestne baze v Sloveniji po 4—5 oseb. Kljub temu sta izvršila 1.280 udarniških ur v vrednosti 51.200.— lir.

Množične udarniške akcije so se vršile v okviru udarniškega tedna za ceste v času od 12.-25. maja t. l. tekom Titovega tekmovanja od 25. V. do 25. VIII. in tekom tekmovanja za priključitev k FLRJ od 1. IX. do 15. XII. t. l.

Tekom udarniškega tedna je bilo napravljenega 573 m³ in razvoženega 496 m³ gramoza, cestišča je bilo posutega 3.087 m², a jarkov je bilo očiščenih 5.300 m. Skupna vrednost vseh del znaša 355.830.— lir.

Tekom Titovega tekmovanja je bila izvršena asfaltna cesta Ajševica — Ajdovščina — Št. Vid. Napravljenega je bilo 2.742 m³ gramoza, od tega udarniško 1.331 m³; prevoženega gramoza je bilo 2.069 m³, od tega udarniško 1.491 m³; na novo posutega cestišča je bilo 15.000 m². Skupno je delavstvo napravilo 12688 udarniških ur, 198 ur vožnje s kamjoni in 121 ur z vozniki. Skupna vrednost udarniškega dela znaša 820.120 lir.

Dela v tekmovanju za priključitev: končnih uspehov tega tekmovanja še ne moremo navesti, ker so dela še v teku; vendar lahko ugotovimo dejstvo, da smo postavljeni načrt ne le izpolnili 100%, temveč smo ga že prekoračili.

Delovni uspehi v letu 1946.:

Delovno normo smo dvignili za 80%. Cestno-upravna služba je bilana novo organizirana in delovna sila 100% izkoriščena. Proizvodnja je popolnoma zadostila potrebi obnove cestnega omrežja. Stanje cest se je močno izboljšalo. Asfaltna cestišča so bila obnovljena v dolžini 43 km in s tem rešena nadaljnjega propadanja. To dejstvo je posebne važnosti, ker se cenijo asfaltna cestišča področja B na 220 milijonov lir; če se torej ceste pravočasno ne popravljajo, se s propadanjem teh cest prizadene ljudski oblasti ogromna škoda, saj se zaradi obnove cest računa že na prihranku vozil in voznega goriva letno na 9 milijonov lir.

Le z delom bomo dvignili naše vasi iz ruševin

Lahko se smejeta mladi Istranki, saj vidita v obnovi boljšo prihodnjost v TITOVI JUGOSLAVIJI

Naše zadružništvo

Poročilo o delovanju lesne produkcijske zadruge v Ilirski Bistrici

Mizarska zadruga zaposluje trenutno 20 delavcev, 12 vajencev in 3 nameščence.

Boriti se mora z raznimi težavami, od katerih je najobčutljivejša težavno finančno stanje; velike preglavice nam dela tudi pomanjkanje suhega lesa v potrebnih merah. Tudi delovni prostori ne ustrezajo povsem svojim namenom; ker pa nismo uspeli dobiti primernejših, smo sedanje za silo popravili, da bomo mogli v njih prezimiti; vse delo v vrednosti 20.000.— je bilo izvršeno udarniško.

Delovni načrt za leto 1947. smo sestavili. Da bomo načrt laže in gotoveje izvedli, bo v delavnici potrebna primerna reorganizacija. Uvedli bomo akordno delo, ki bo vsakemu delavcu zagotovilo plačo v pravičnem razmerju z delom. V načrtu za bodoče delo je razno pohištvo kakor kuhinje, spalnice itd. Vse to bo izdelano v serijah. Pri sestavvi načrta smo upoštevali tudi potrebni material. Ker pa nam tudi dobre volje ne manjka, smo prepričani, da bomo zadani nam načrt pravilno izvršili.

V letu 1946. smo dvignili proizvodnjo za 25%, kakovost dela za 35%, a normo smo znižali za cca 10%. V prihodnjem letu bomo izboljšanja še stopnjevali.

Velika nevšečnost našega delavstva je dejstvo, da stanujejo mnogi precej daleč. Težnja sindikalne podružnice da bi jim preskrbela bližja stanovanja, se doslej ni dala še uresničiti, vendar se bomo za to vprašanje še nadalje zanimali do končnega uspeha. Istotako bo treba pravilno rešiti vprašanje obutve in obleke za naše delavstvo.

Študijske sestanke imamo vsakih 14 dni. Vsak 15. dan pa imamo množični sestanek vseh članov, na katerem razpravljamo o organizaciji dela, o načrtnem izvrševanju istega, o udarniškem delu v prid sindikalnega fonda, ki služi za kritje raznih stroškov, za nabavo knjig, za prispevke dijakom, šolskemu patronatu, za časopisje, za pomoč potrebnim članom itd.

Razne dobrodelne akcije:
za istrsko ženo smo dali lir 1.000.—
za nabavo knjig lir 5.000.—
za podružnično zastavo lir 3.684.—

Uspehi prvomajskega tekmovanja:
Zvišanje proizvodnje za 10%,
izboljšanje kakovosti za 20%,
izboljšanje delovne discipline za 25%,
prihranek na surovinah za 5%,
izboljšanje organizacije dela za 10%,
znižanje režijskih stroškov za 2%,
v ESZDN so včlanjeni vsi delavci in nameščenci,
članov v zadrugi je 25,
od 1. I. do 30. III. je bilo napravljenih 160 prostovoljnih ur,
vsak delavec je za sindikalni fond delal tedensko po eno uro,
sodelovanje uprave in podružničnega odbora je bilo brezhibno,
vajenci so redno obiskovali obrtno šolo.

Titovo tekmovanje:
Zvišanje proizvodnje za 27%,
prihranek na surovinah za 5%,
znižanje režijskih stroškov za 7%,
izboljšanje kakovosti dela za 25%,
izboljšanje delovne discipline za 60%,
za fond za obnovo je bilo opravljenih 920 udarniških ur v znesku 36.800.— lir,
prostovoljnih neplačanih ur je bilo 400 v vrednosti 16.000.— lir.

Tekmovanje za priključitev:
Izboljšanje delovne discipline za 25%,
študijski in strokovni sestanki se vršijo tedensko,
naročnikov na časopisje imamo 30,
na kulturnem polju se udejstvuje 26 članov,
prihranek na surovinah znaša 5%,
izboljšanje organizacije dela za 15%,
znižanje režijskih stroškov za 8%,
izboljšanje higienskih pogojev v obratu za 50%,
udarniških ur smo opravili 261 in sicer 175 za ureditev delavskih prostorov v obratu in 86 za napravo oken za šolo v Pregarjah; skupna vrednost udarniškega dela znaša 20.000.— lir.

Lepo zavezništvo

Tovariš Koren Janez iz Ajdovščine se je nedavno vrnil iz Francije in pripoveduje:

»Pred odhodom iz Francije proti domu so nam razni ljudje močno odsvetovali povratek v domačo državo, češ da so tam neurejene razmere, življenje težko, pomanjkanje vsega... Jaz sem jim gladko odgovoril, da jim ne verjamem, ker gotovo ni tako kot oni pripovedujejo. Smatram za svojo dolžnost, da grem domov, da bom tam pomagal delati in graditi, kakor delajo in gradijo drugi. Saj je to vendar dolžnost slehernega državljana Titove Jugoslavije.«

Iz raznih krajev

KRAJEVNI MEDSTROKOVNI SVET ES V POSTOJNI šteje 18 podružnic s skupno 1378 člani; od zadnje konference (17. VII.) se je število podružnic povečalo za 6. Vse podružnice delujejo redno razen prevozne v Bukovju in gospodarsko-upravne v Postojni. Skupno je bilo 11 občnih zborov in 44 sestankov. — Tekmovanje je v teku v vseh podružnicah; poročil ne pošiljajo: zdravstvena, splošno-mešana v Postojni, gospodarsko-upravna v Postojni, prevozna v Bukovju in novo ustanovljene podružnice. Doseženi uspehi ostalih podružnic so sledeči:

Prostovoljnih ur: 6651	281.897.—
Vožnje s kamioni 11 ur	9.977.—
1450 m³ gramoza	43.500.—
zrezano 32,47 m³ lesa za pogorelce	21.105.—
fond za obnovo	236.810.—
za razne namene	9.416.—
Skupaj	602.705.—

V zadruge je vpisanih 80% delavstva. Veliko preglavico nam zadaja nabava čevljev in gumijastih plaščev; napravili smo potrebne korake in obljubili so nam, da prejmemo potrebno blago v najkrajšem času. V kulturno-prosvetnem oziru se članstvo ne udejstvuje povoljno; študijske sestanke ne obiskujejo redno. STENČAS je zanemarjen, dopisništvo v naše časopise je na mrtvi točki, na »Primorsko delavsko enotnost« je naročenih 365 članov.

Delovni odnosi: po vseh obratih je bil govor o postavljanju delovnih norm in reči moremo, da delavstvo danes pravilno pojmuje akordno delo. Pregledali so vse plače in jih obenem izenačili po sindikalni tarifi.

V socialno-zdravstvenem oziru se je položaj delavstva posebno izboljšal v teku zdravstvenega tedna; pobelili so delovna torišča, napravili ogrevalnice, kopalnice itd. V tem tednu je bilo napravljenih 1911 prostovoljnih ur v vrednosti 61.152.— lir.

Mladina je v sindikalnih organizacijah bolj malo zastopana, zato posvečamo temu vprašanju posebno pažnjo.

Posredovanje dela dobro napreduje. Danes imamo v okraju 45 brezposelnih moških in 35 žensk; med moškimi je 15 demobilizirancev, med ženskami pa jih je nekaj, ki jih nikjer ne marajo zaradi njihove nepoštenosti. Zaposlili smo doslej 312 članov. Od nezaposlenih jih bo nekaj nameščenih v Sloveniji.

PODRUŽNICA SPLOŠNO-MEŠANE STROKE V PRESTRANKU je doslej nabrala prostovoljnih prispevkov: nameščenci »Živinopromета« v ckt. 5050.—, v nov. 6460.—; parne žage »Kunija« 2305.—; državna posestva 1803.—; tov. Tominca Antona v Kočah 500.—; skupno 16.118.— lir. Prostovoljno delo: Nameščenci »Živinopromета« so sklenili dati 1000 delovnih ur, zaradi velike odsotnosti (nabava živine!) nameščencev se tej nalogi doslej ni moglo v polni meri zadostiti, pač pa bo podana dobra prilika z delom z živino, uvečeno po UNRRA-i. Z akcijo za pomoč Albancem bodo pričeli začetkom decembra. Študijski sestanki so se vršili redno.

PODRUŽNICA »PRERAD« V POSTOJNI šteje 21 članov. Uspehi v tekmovanju: izboljšanje delovne norme: v osemurnem delu so obdržali storilnost deveturnega dela, kar znači pridobitev 1239 delovnih ur v vrednosti 48.734.— lir; na prevoznih stroških je v novembru bilo prihranjenih 5,7% stroškov; prispevek v fond za obnovo znaša 3.991.— lir; pri delu v okviru postojnskega Delovnega bataljona je bilo opravljenih 86 ur v vrednosti 12.452.— lir; člani so se odpovedali plačilu za nadurno delo, kar predstavlja vrednost 15.246 lir; od 10. X do 23. XI. so opravili 1110 ur prostovoljnega dela, kar znese 45.188.— lir; upravne posle so zboljšali za 85%: imeli so 28-urni tečaj iz knjigovodstva, obenem pa so imeli pouk tudi skladiščniki za skladiščenje blaga.

Uspehi trimesečnega tekmovanja za priključitev na področju Pov. P.N.O.O. v času od 15. IX. do 15. XII. 1946

OKRAJ	VREDNOST OBNOVE							KREDITI						Prostov. prispevki	Razmerje med kreditom in vrednostjo obnove
	Vrednost porabljenega materiala			Vrednost izvršenega dela			Skupna vrednost izvršenega dela	Od P. P. N. O. O.	Od Okrožne Tekm. Komisije	Od raznih ustanov	Od „Sklad za obnovo" (es. ind.)	Krediti držav. gozdov	Skupni krediti (dod.)		
	Udarniško	Plačano	Skupno	Udarniško	Plačano	Skupno									
1. Tolmin	2.966.806.	4.492.379.-	7.459.185.	2.581.034.	2.302.269.-	4.883.303.-	12.342.488.	800 000.-	—	256 279.	285 593.-	80 000 -	1 421 872.-	5.589.502	1 8 6
2. Idrija - Cerkno	14.400.155.-	29 624.741.-	44.024.896.-	14.946.666.	20.708.465.	35.655.131.-	79.680.027.-	6 400 000.-	900 000	—	856 779.-	1 250 000.-	9 406 779.	2.668 081.	1 : 8 4
3. Grgar	3.570.342.-	5.319.512.	8.889.854.-	7.864.354.	4.020.120.-	11.884.474.	20,774 328	1.400 000.-	300 000.-	—	1 213 770.-	1 120 000.-	4 033 770 -	245 673.	1 : 5 0
4. Vipavski	20.618.780.	24.978.940.-	45.597.720.-	23.032.489.-	6.569.609.-	29.601 498.-	75 199.218	1 000 000.-	1.499 575.	—	999.575.-	2 500 000.-	5 999.150 -	1.548 680	1 : 12 5
5. Postojna	3.433.714.-	15.395.384.-	18.829.098.-	12.541.135.-	3.359.647.	15.900.782.-	34 729 880.	6 700 000 -	1 130 000 -	—	700 000.-	793 000.-	9 343 000 -	1.1.5 667	1 : 3,7
6. Ilirska Bistrica	13.300.000.	17.959 854.-	31.259.854.-	28.100 000.	36.850.000.	64.950.000.	96.209 854	1.800 000.-	1 500.000.-	—	1 156 354 -	760 000.-	5 216 354.-	4 616 055	1 : 18,4
7. Herpelje-Kozina	2.693.410.	2.368.788.-	5.062.198.-	8.254.852.	1.526.188.	9.781.040.	14 843 238	1 000 000.-	—	—	428 389.-	158 000.	1 586 389 -	160.640	1 : 9 3
8. Koper	6.184.022.	4.923.402..	11.107.424.-	9.860.488.	5.215.410.	15·075.898.-	26.183 322	1 900 000	250.000.	—	1 499 363	2 108 000.-	5 757 363 -	736 242	1 : 4 6
Skupno	67.167.229.-	105.063 000.-	172,230.229.	107.181,0 8.-	80.55 .108.	187 732.1 6	359.962.355.-	21.000 000.	5 599 575.-	256 279.-	7 439.823.	8 769 000.-	42 764.677.-	16 680 540	1 : 8,4

Srečni bodočnosti naproti

Novo moderno delavsko naselje v bližini Titovega rudnika

V času graditve Mladinske proge Brčko-Banoviči, ko se je vršila velika delovna ofenziva na naravo v Orlovskem tesnecu, v Majevici in Kiseljaku, na vznožju Konjuh planine in Ozrena, je prispela v Litve skupina ljudi. Nekateri so razmestili razne merilne stroje, drugi so z namotanimi vrvicami merili zemljišče, tretji zopet so izvlekli iz torb razne načrte ter jih razprostrli po travi. Bili so to ljudje raznih strok: inženirji, arhitekti, urbanisti, geologi, rudarski strokovnjaki, profesorji, zemljemerci in pejsažisti.

Tem poslednjim je prostor ob ustju reke Radine v Litve kar ugajal. Prijetni hlad gostega bosanskega gozda, žuborenje hladnih gorskih potokov in zelenje starih bukovih vej so prijetno vplivali na opazovalce. Arhitektom je zelo ugajala široka terasa rečne doline, ki je dajala kaj prijeten prostor za gradnjo hiš. Urbanisti so prehodili teren in menili: »Tod bomo izpeljali moderne široke ulice.« Drugi so zopet analizirali vodo gorskih potokov in s polnimi pljuči vdihavali svež planinski zrak. »To mesto, so rekli, s 333 m nadmorske višine je naravnost idealno za življenje in okrevališče delavcev-rudarjev.«

»Tu pojdemo na delo!« so končno izjavili vsi strokovnjaki.

Po preteku enega meseca se je začela v pustem planinskem kraju, kjer so še preteklo zimo zavijali volkovi, gradnja moderne delavske naselbine. Gozd, v katerem je bivši lastnik, bogati beg, preživljal v družbi svojih prijateljev prijetne lovske urice, je zadobival novo lice. V hladu bukev so zrasle barake, kupi gradbenega materijala, orodja, peska, opeke, desk in železja.

Kmalu je bil začrtan na zemlji načrt bodočega malega mesteca. Na betonskih temeljih so se dvigali zidovi hiš. Petsto tesarjev, zidarjev, gradbenih in gozdnih delavcev je začelo z delom in delalo dan in noč, da bi čim prej dogradili severni del naselja. Njihovo delo so pazljivo nadzorovali inženirji, arhitekti in geometri.

Tako je bilo poleti, ko se je v hitrem tempu začelo z graditvijo naselja.

Na pomlad bodo družine rudarjev Titovih rudnikov postale prvi stanovalci novega mesta.

Danes, po petih mesecih, vozi gozdna železnica na poti od Živinice do Banovičev, štiri kilometre pred dnevnim kopom Titovega rudnika, med obširno skupino hiš, od katerih je večina že pod streho. To je nova postaja rudnika, imenovana po reki Litvi. Na veliki planiavi poleg proge je postavljen velik načrt delavskega naselja. Pojasnilo nam kaže stanovanja delavskih družin, zgradbe za samce, ulice, park, prosvetni dom, bolnico, okrevališče, telovadišče, kopališče.

V sobi gradbene uprave pri geometru Bogdanu Tomoviću lahko vidimo modele zgradb in njihovo lego. Pod stekleno šipo leži celo mesto v minijaturi. Celo na malo prodajalnico tobaka na glavnem trgu niso pozabili. Do podrobnosti je izdelana reljefna slika, ki predstavlja najmodernejše industrijsko naselbino v naši državi, ki bo v kratkem služila svojemu namenu.

»Severni del, ki se letos gradi, je šele del naselja,« tolmači geometer Tomović. Preko mosta na Litvi smo mu sledili do gradbenega prostora. »Dva in dvajset zgradb s pet in osemdesetimi stanovanji je že končanih. Nekatere so že pokrite, ostale bodo še pred zimo.«

Med zgradbami se že sedaj jasno vidijo ulice, zgradbe same pa so postavljene pred gozdom tako, da se je podrlo čim najmanj dreves.

Enonadstropne hiše nudijo vso udobnost prijetnega stanovanja. Oglejmo si, kako izgleda stanovanje v eni izmed že zgrajenih hiš! Po mali veži v pritličju pridemo v kuhinjo in jedilnico. Široka okna pripuščajo v prostore obilico svetlobe in sonca. Levo od kopalnice je oblačilnica, umivalnica in pralnica. Polkrožno stopnišče nas poveda v prvo nadstropje, v predsobo. Od tod so vhodi v dve večji sobi in manjšo otroško sobo. Vsi vhodi v hiše bodo okrašeni s cvetličnjakom, za hišami pa bo zelenjadni vrt.

V središču naselja, kjer se bosta spajala severni in južni del mesta, stoji zgradba za upravo rudnika, osrednje skladišče za ves rudniški bazen in mehanične delavnice.

Vijugasto korito reke Litve bo regulirano tako, da bo teklo skozi središče naselja. Glavni trg bodo pa obdajale zgradbe, v katerih se bo zrcalilo vsakodevno mestno življenje: tržišče, zadruga, restavracija, menza, prosvetni dom s kinematografom in drugo.

Ob reki Rudini smo šli globlje v gozd. Na mestu kjer je priroda dvignila teraso nad naselbino, postavljajo temelje za bolnico in okrevališče. Za njima se v gozdu izgubljajo vodovodne cevi, da dovedejo potrebno vodo iz 10 km oddaljenega izvirka Studešnice. Temperatura vode znaša v najtoplejših letnih dneh 10 stopinj. Ob ustju Radine v Litvo bo zgrajeno kopališče. 11 km dolga pot skozi gozd bo dovedla stanovalce mesta do bistrega prirodnega jezera z lepimi možnostmi za kopanje.

Na periferiji malega modernega mesteca bo postavljena železniška postaja, s katere bo po Mladinski progi zveza z Beogradom, Sarajevom in celo državo.

Na pomlad bodo torej družine rudarjev Titovega rudnika postale prvi stanovalci mesta. Na pomlad bodo mogli rudarji po opravljenem delu kreniti v svoje domove, sprehajati se po alejah in po gozdu. Njihovi otroci bodo mogli iz šole domov grede brezskrbno skakati po parkih in asfaltiranih ulicah do svojih domov in vrtov.

A stari rudar Muradiš Salibegović, ki že 19 let koplje premog v osrčju Majevice, bo zadovoljen in vesel gledal sončni zahod tam za gozdovi vrh Konjuh planine s praga svojega novega doma.

Raša: Rudarji prihajajo z dela

MIR

Mir ljudem..., to je misel, to so besede, ki jih ponavlja leto za letom ljudstvo vseh delov sveta v prepričanju, da je mir glavni pogoj za lepše, boljše življenje. V nas je zavest, da je mir ustvarjalec napredka, blagostanja, kulture ter zbližanja in pomirjenja med narodi.

Leto za letom se gorečnost naših želja po miru veča in stopnjuje do borbenega razpoloženja. V nas raste zavest, da se moramo boriti neprestano za vse neobhodno potrebne pogoje, ki nam bodo lahko zagotovili izpolnitev naših želja, zagotovili mirno sožitje in ustvarjalne, proizvajalne možnosti v korist človeštva. Mir prosi in se zanje bori delovno ljudstvo, ki je žrtvovalo v borbi proti samopašnemu imperializmu mnogo svojih materialnih in moralnih sil. Med to armado je uvrščeno zlasti delovno ljudstvo Julijske krajine, ki je nad četrt stoletja bilo zatirano in je trpelo pod fašističnim, imperialističnim strahovanjem.

Imperializem, ki je nujno povezan s kapitalistično urejeno družbo, je nenasiten in za delovno ljudstvo nespremeljiv, ker je v popolnem nasprotju s težnjami delovnega ljudstva. Želi si in stremi podrediti si narode, da bi črpal njihove delovne sile, želi si zavojevati ozemlja in njihova prirodna bogastva.

Tem mir ne gre v račun, ker bi hoteli še nadalje lagodno živeti samo ob medsebojni borbi delovnega ljudstva, socialnih skupin, narodov, držav. Hoteli bi se obdržati na površju s pomočjo verskih, političnih, narodnostnih in socialnih nasprotstev. Kjer teh ni, jih umetno izzivajo.

Kapitalisti in njih pristaši, poborniki starega reda in socialne neurejenosti, bi želeli samo navidezen mir, v katerem bi še vedno bile možne imperialistične kombinacije in intrige. Želeli bi mir, ki pomeni za delovno ljudstvo in njih koristi prevaro, laž, ki nosi v sebi kali za nove vojne. Hoteli bi še nadalje ohraniti in negovati možnosti za nadaljnje krvavo obračunavanje, možnosti zasužnjevanja delovnega ljudstva in ovirati ga na poti za dosego najosnovnejših pravic. Vsi dobronamerni, pošteni, svobodoljubni narodi, vse pravicoljubno delovno ljudstvo pa odklanja tak mir, ter se in se bo dosledno in vztrajno borilo proti njemu, ker hoče resničen, demokratičen mir za vse ljudi, ki so voljni in pripravljeni s svojim delom živeti in ustvarjati za koristi skupnosti, za človeštvo. Dovolj je bilo žrtev in trpljenja, dovolj je bilo izigravanja, varanja in izkoriščanja. Po težkih izkustvih smo spoznali moč bratstva, enotnosti in sodelovanja med poborniki miru za skupnost.

Mir in svobodo delovnem ljudstvu vsega sveta, vsem narodom! Ta klic je prišel k nam s slovanskega kongresa v Beogradu, ta klic je v nas samih in se mu z vso iskrenostjo pridružujemo. Ta želja je globoko ukoreninjena v vseh slovanskih narodih, a še posebno v ljudstvu Julijske krajine, ki je bilo toliko časa teptano in zaničevano.

A resnica je, da sloni mir in se krepi na stvarnih pogojih, na dejstvih, in pa v besedah. Blagodoneče besede odklanjamo in zahtevamo, da se v življenju izvajajo potrebni ukrepi, ki nas bodo prepričali o iskrenosti. Ruska revolucija je položila resnične temelje miru vsem svojim narodom na gospodarskem, političnem in kulturnem polju. Sprostila je čudežno moč specih sil tolikih narodov. Pojavili so se tisti uspehi, ki smo jih v kapitalističnem gospodarskem redu zaman pričakovali in jih tudi bomo zaman pričakovali, ker jih njegovo bistvo in njegova narava ne moreta ustvariti. Slične uspehe zaznamuje tudi nova Jugoslavija — zemlja skrajnega fašističnega opustošenja, — ki obnavlja ruševine tako rekoč brez sredstev in si naglo utira pot k napredku, blagostanju, pomirjenju. Samopomoč, sodelovanje, skupnost, delo, to so načela resničnega in trajnega miru.

Vsa ta načela so tudi načela pravega zadružništva. Zadrugarstvo je tovarištvo v sili, potrebi, v težavah! Največje težave v sedanjih povojnih časih so na gospodarskem polju. Proti vsem tem težavam in vsem nepravilnostim se mora pravo zadružništvo boriti ter oslanjati vse svoje delovanje na načela, ki zagovarjajo in gradijo boljšo in srečnejšo bodočnost za delovno ljudstvo.

ZA NAPREDEK IN PROCVIT

KAKO BODO IZVAJALI ČEHOSLOVAŠKI DVOLETNI GOSPODARSKI NAČRT

Za češkoslovaški dvoletni gospodarski načrt obnove države kaže veliko zanimanje tudi svetovno mnenje, kar najbolj dokazujejo številni članki v svetovnem tisku o dvoletnem načrtu. Tuji novinarji, ki so v Pragi akreditirani, so dobili na tiskovni konferenci avtentične podatke o načelih dvoletnega gospodarskega načrta. Vodilne osebnosti češkoslovaškega gospodarskega življenja so na tej konferenci pojasnile tujim dopisnikom kako se bo ta načrt v praksi izvajal. Predsednik glavne načrtne komisije dr. ing. Edvard Outrata je naglasil, da je Ustavodajna narodna skupščina sprejela zakon o dvoletnem načrtu z zelo malenkostnimi spremembami kakor tudi to, da je odobritev s strani skupščine bila zato lahka, ker je ta načrt rastel pod stalno kontrolo najboljših strokovnjakov. Skupščina je izglasovala nekatere dopolnitve k temu načrtu, od katerih je najvažnejša ta, da ima skupščina pravico vršiti kontrolo nad izvajanjem dvoletnega gospodarskega načrta. Na ta način je poleg kontrole, ki jo vrši predsedstvo vlade, še posebna kontrolna komisija Ustavodajne skupščine, ki šteje 36 članov. Kontrolo v posameznih okrajih bodo še naprej vršili oblastni kontrolorji, ki bodo istočasno različna podjetja svojega delokroga informirali o duhu glavne linije dvoletnega gospodarskega načrta.

Zanimanje svetovnega tiska je v glavnem osredotočeno na problem mobilizacije dela, o kateri je sedaj pripravljen zakonski predlog, katerega glavno načelo je princip prostovoljnosti. Češkoslovaška vlada bo delavce bolj vabila kot pa prisiljevala, ker je prepričana, da se ne more in ne sme v demokratični državi uvesti primoranje k delu in na delo z bajoneti. Industrijalizacija Slovaške, za katero vlada v tujini izredno veliko zanimanje, ni nobeno regionalno vprašanje in se bo reševalo z državnega stališča.

V dvoletnem načrtu so vsa češkoslovaška nacionalizirana podjetja zedinjena v fondu za poravnavo pri ministrstvu za finance. Na ta način bodo deficite ene industrijske stroke pokrili s suficiti ostalih industrijskih podjetij. Ta podjetja delujejo z normalnimi bančnimi posojili in ko bodo ta izčrpana, se bo pristopilo k posojilu, za katerega garantira država. V letu 1947. predvideva državni proračun dohodek iz nacionaliziranih podjetij v višini 260 milijonov Kčs.

Za izvršitev dvoletnega načrta je treba uvrstiti v proizvodnjo novih 500.000 delavcev, od tega odpade na industrijo 270.000, na poljedelstvo pa 230.000. Primanjkujoče delovne moči se bodo dobile na ta način, da se bodo morale vrniti delovne moči iz administracije v proizvodnjo. S tem se bo dobilo okrog 150.000 novih delovnih moči. Pomanjkanje delovnih moči, ki jih je izzvalo izseljevanje Nemcev iz Češkoslovaške, je že izravnano.

Problem delovnih sil v poljedelstvu je težavnejši kot v industriji. Računa se z dotokom delavstva iz Slovaške in iz tujine. Iz Bolgarije je že prišlo na Češkoslovaško nekoliko tisočev poljedelskih delavcev. Prehodna pomoč je bila dosežena s tem, da sta bila letnika 1927 in 1928 mobilizirana za tromesečno delo. V celoti ima Češkoslovaška tako v industriji kakor tudi v poljedelstvu pomanjkanje predvsem pomožnih sil, medtem ko je številčno stanje kvalificiranih delavcev zadostno.

V dvoletnem načrtu se pripisuje zelo velika važnost plovbi po Donavi. Ta plovba bo v teku dveh let razširjena z izgradnjo 20 vlačilnih čolnov in dveh parnikov.

Ker dvoletni gospodarski načrt ni odvisen od finančnih problemov, temveč se oslanja na surovine, delovne moči in možnosti investicij, zato tudi ni odvisen od tujega kapitala in bo zato izpolnjen tudi brez njega. V vsakem slučaju pa bo ČSR tuje kredite in posojila pozdravila, ker ji bodo olajšali izpolnitev dvoletnega gospodarskega načrta.

V kolikor pa gre za žensko delovno moč, ni ČSR v tem pogledu še izčrpala vseh možnosti. V češkoslovaški industriji je nameščeno 31% žen, medtem ko jih je v Anglijo zaposlenih 35%, a v SZ celo 41%.

Leninska pravica

Beloruska pravljica

Živela sta v neki vasi dva brata. Orala sta polje, zalivala zemljo s solzami in se v delu zgrbila. Kruh in živino jima je odvzela gospoda in jima plačala z udarci po hrbtih. Tako sta brata trpela ne samo eno leto, niti dve, trpela sta, da sploh nista več vedela koliko let. Tudi drugi kmetje niso živeli bolje od njiju dveh.

Pa se brata naveličata delati za tuj račun. Sklenila sta, da pojdeta na pot po širni materi Rusiji iskat pravice. Rečeno, storjeno! Hodita mesec dni, hodita leto dni. Pa zagledata veliko vas. Sredi vasi je stala velika hiša.

„Pa kreniva v hišo in povprašajva, kje živi pravica!“ menita brata.

Gresta po vasi in naproti se jima privozi v kočiji gospodar.

„Čigava kmeta pa sta in odkod prihajata?“ ju vpraša gospodar.

„Živela sva v bedi in nesreči“, odgovarjata brata, „in nimava več moči, da bi še dalje tako živela. Pa sva šla na pot, da poiščeva pravico. Povej nama, gospod, kje jo bova našla?“

„Naj bo,“ pravi gospodar, „pokazal vama bom pravico, če že hočeta. Toda zato mi morata delati leto dni.“

Brata sta bila zadovoljna in začela sta delati za trgovca. Naučil ju je trgovec, kako se vara pošteni narod, kako se siromak slepari pri tehtanju.

Še ni minilo leto dni, ko pravi mlajši brat:

„Ne da se mi še nadalje iskati pravice! Za kmeta ni pravice na svetu!“

Pa se povrne v svojo vas.

Starejši brat je bil trdovratnejši in se zato ni hotel vrniti domov brez pravice. Zato se sam napoti dalje ter stopi končno v službo pri tovarnarju.

Tovarnar je bogatejši od trgovca. Starejši brat dela v tovarni. A v tovarni je mnogo delavcev.

Mnogo let so delali ljudje v tovarni in se mučili, toda pravice niso videli. Nekoč je brat slišal tale razgovor:

„Samo en človek živi, ki pozna pravico. Tega človeka imenujejo Lenina in živi v Pitjeru.“ (Petrograd, kakor se je prej imenoval Leningrad).

Zapomni si brat pogovor in odpravi se na pot, da poišče tega človeka.

Potoval je več dni, morda tudi več mesecev. Pa je prišel v Pitjer. Nasproti mu pride delavec. Brat ga tiho vpraša:

„Kje najdem Lenina?“

„Pojdi z menoj!“ mu še tiše odgovori delavec.

Odšla sta in prišla v preprosto sobo. Vse naokrog je ležalo polno knjig.

Pred njiju stopi človek, skromno a snažno oblečen.

Pogleda ju in prijazno pravi: „Dober dan, tovariša. Kaj bosta lepega povedala?“

Pa se mu brat izpove.

„Dobro si se nameril, ko si šel v tovarno iskat pravico,“ mu odgovori Lenin. „V tovarni boš gotovo izvedel, kje je pravica. Vi sami jo držite v svojih rokah.“

Še pripoveduje Lenin bratu, kako se mora boriti za delavčevo pravico, ne da bi obenem služil niti gospodu, niti tovarnarju, niti trgovcu in kako jih je mogoče vse s carjem vred nagnati.

Vrne se brat v tovarno in začne pripovedovati svojim tovarišem o leninski pravici... Eden pripoveduje — deset jih posluša, deset jih pripoveduje — sto jih posluša. Tako je šla leninska pravica po svetu.

Dolgo let je romala po tovarnah in vaseh. Delavce in kmete je vzpodbujala k borbi. In v oktobru 1917. so pokazali svojo pravico. Začela je govoriti z romkim glasom, vzklikala glasno, da jo je čul ves svet. Pa so odšli delavci in kmetje v boj proti gospodi in proti tovarnarjem. In vodil jih je sam Lenin s svojim najboljšim pomočnikom — Stalinom. In zmagala je leninska pravica.

Od tega dne dalje ne delajo več delavci in kmetje za gospode in tovarnarje, ne zalivajo vei zemlje z solzami — danes so sami gospodarji svojih tovarn, sami gospodarji svoje zemlje, sami gospodarji svojega življenja.

Pri Mariboru so zgradili na Dravi veliko električno centralo

Zemlja in njen gospodar

v Sovjetski zvezi

Penzenska oblast Ruske federativne republike leži na zapadnih obronkih Privolske visoke ravnine. Njena površina meri približno 45.000 km². Za časa carizma je imel v teh krajih le malokateri kmet nad tri hektarje za svojo družino. Pri tem so bile vračunane vse vrste zemlje: njive, travniki, pašniki in neroдna zemlja. V nekaterih okrožjih je kmetu pripadal še manjši del zemljišča. Zemljo se prejemali samo odrasli možje. Niti kmečki otroci, niti žene niso imeli pravice do zemlje.

Pod carizmom je kmečko gospodarstvo propadalo, obitelji so se delile in množile, a površina zemlje je ostala ista. Zato so se že itak majhna posestva razdelila v še manjša in že leta 1905. je bilo mnogo kmečkih družin brez lastne zemlje.

Včasih s plugom danes s traktorjem

Ta položaj se je docela izpremenil po veliki socialistični revoluciji. Sovjetska oblast je z odlokom predala vso zemljo kmetom. Preko 3 milijone hektarjev zemlje so prejeli od sovjetske oblasti kmetje Penzenske oblasti.

Danes je vsa zemlja izključna last kmetov, ki jo lahko nemoteno izkoriščajo in nihče nima pravice odvzeti jim niti enega samega hektarja brez kmetovega privoljenja.

V teku poslednjih petnajstih, dvajsetih let so se v penzenski vasi dogodile velikanske spremembe. Predvsem se je izpremenil način izkoriščanja zemlje. Namesto poedinih gospodarstev s primitivnim tehničnim obdelovanjem, ki ni moglo nuditi nikake možnosti, da se pridela na zemlji toliko, kolikor more dati, je nastopila nova oblika gospodarstva — kolektiv. Pri kolektivnem načinu kmečkega gospodarstva z uporabo strojev, s pravilnim kolobarjenjem posevkov na velikih površinah, zaradi velikega razvoja posevkov in zaradi uporabe umetnih gnojil, kakor tudi zaradi drugih uvedb modernega kmetovanja, se je žetev povečala za dva do trikrat. Kolektivni način obdelovanja zemlje je omogočil, da so v Penzenski oblasti uvedli nove kmečke kulture: pšenico, lan, sladkorno repo in večletne trave. V teku teh dveh desetletij se je blagostanje kmeta v penzenski vasi zelo popravilo, obenem s tem pa se je dvignil tudi kulturni napredek kmetov. Danes bomo zaman iskali v penzenski pokrajini nepismene ljudi, saj posluje nad šesttisoč šol za ljudsko izobrazbo, kakih deset srednješolskih ustanov, okoli 500 bolnic in ambulant, istotoliko društvenih knjižnic, okoli 1200 kmečkih krožkov (klubov), 100 stalnih kinematografov. V celi Penzenski oblasti izhaja nad 40 raznih časopisov.

Vsi ti uspehi so posledica ekonomske osnove ruske vasi. Zadružni način gospodarstva — kolhoz — nudi kmetu možnost, da vnese v svoja skupna gospodarstva nove vrste poljskih kultur, da uredi nove velike čebelnjake in da zgradi kolhozne električne postaje.

Zadružni način gospodarstva je penzenskemu kmetu omogočil, da je lažje preživel težke vojne čase. Zaradi državne pomoči in po zaslugi pomoči, ki jo nudi kolhoz vsakemu posamezniku, ni trpela pomanjkanja, niti ena družina vpoklicancev ali padlih.

Stalni in sigurni dohodki, ki jih prejemajo kmetje Penzenske oblasti, kakor tudi sicer širom Sovjetske Zveze, so omogočili veliko pomoč Rdeči armadi ne samo v hrani, temveč tudi lastno izdelavo eskadril vojnih avijonov, ki so bili darovani armadi.

Po zaključku svetovne vojne se je Rusija zopet povrnila na mirno delo. Vodeče organizacije v državi so po smernicah, ki jih je dala vlada, takoj začele izdelovati načrte za razvoj gospodarstva tekom prihodnjih petih letih. Tudi v Penzenski oblasti se bodo v teku teh petih let izvršile velike izpremembe v kmetijstvu. Površina zemlje, ki jo bodo obdelale kmečke zadruge se bo povečala. Traktorske postaje, ki so bile zgrajene že pred vojno, bodo močno izpopolnili v strojne parke. Že doslej so zgradili v Penzenski oblasti 14 novih traktorskih postaj, ki so dobro oskrbljene s traktorji, sejalnimi stroji, mlatilnicami in tovornimi avtomobili. Vse to omogoča kmetu lažje delo. Leta 1950 bo s stroji obdelane najmanj 745.000 ha zemlje, namesto s konji kakor doslej.

Vse to bo seveda še bolj povečalo dohodke zadružnega gospodarstva, a vzporedno s tem tudi dohodke posameznega družinskega gospodarstva, ki je član kmečke zadruge. Z nad štirikratnim povečanjem pridelka krompirja, z znatnim povečanjem pridelka sladkorne repe in drugih kultur bo omogočeno v večini kolhozov povečati dohodke za najmanje 5 do 6 krat.

Z dobrim, zavestnim in plodonosnim obdelovanjem svoje zemlje, zre ruski kmet — lastnik zemlje — mirno v bodočnost. Ve prav dobro, da bo bližnji čas mirne gradnje čas bodočega ekonomskega napredka sovjetske države.

KAJ VAS ZANIMA?

v Sovjetski zvezi

skrbe za čim popolnejšo izobrazbo delovnega ljudstva

Kultura v SZ ni le last izobraženca, temveč širokih ljudskih množic. Ljudskemu izobraževanju je posvečena velika pažnja. Vlada in različne organizacije dajejo velike vsote denarja za organizacijo kulturnih domov, ljudskih odrov in knjižnic. Vsaka večja tovarna ima svojo knjižnico, ki služi izobraževanju in razvedrilu delavcev. Prizore iz neke take knjižnice nam slika novela Zinaide Vinogradove: V TOVARNIŠKI KNJIŽNICI.

„Vsako jutro prihajam v majhno sobo, kjer se nahaja knjižnica kovaškega oddelka velike moskovske tovarne avtomobilov „Stalin“. Na okrogli mizi ležijo časopisi in revije. Na zidovih so plakati, ki jih je marljivo izdelala nevešča roka, in nekaj slik pisateljev. V sredini velikega plakata je nalepljena Gogoljeva slika, okoli nje je seznam njegovih del in kratka biografija. Drugi plakat je posvečen Čehovu, tretji pa Turgenjevu. 24 let sem žrtvovala delu v knjižnici in sedaj so pred menoj sadovi mojega dela. Nič manj kakor 50% delavcev kovaškega oddelka so stalni obiskovalci moje knjižnice in krog čitateljev stalno narašča.

Ljudje iščejo v knjižnicah različne stvari. Pred dvema letoma je prišla v knjižnico mlada delavka Taranjenko: „Dajte mi nekaj o ljubezni“, me je naprosila. Dala sem ji „Plemiško gnezdo“ Turgenjeva. Iz pogovora z njo sem sklepala, da je to knjigo brala zelo pozorno in resno. Sklenila sem, da jo naučim ravnati s knjigo. Naprosila sem jo, naj se po končanem delu oglasi pri meni. „Treba je narediti plakat o Turgenjevu“, sem ji rekla, „ali bi se morda lotili tega dela? Za to morate prebrati njegova dela in izpisati tiste odlomke, ki so vam najbolj ugajali. Razen tega morate prebrati kritične članke o Turgenjevu, da spoznate, kaj so mislili o njem sodobniki.“

Taranjenkova je pristala. Plakat je bil izdelan, toda dekle je našlo v delih Turgenjevih več imen ruskih pisateljev iz njegove dobe in ta imena so vzbudila njeno zanimanje. Prosila me je, da ji posodim zgodovino ruske literature. Po malem je v Turanjenkovi, ki je obiskovala večerno šolo za delavsko mladino dozorel sklep, da se vpiše na slovstveno fakulteto pedagoškega instituta. Ko je lani končala večerno šolo, se je vpisala na pripravljalni tečaj pedagoškega instituta, ki ga obiskuje zvečer po končanem delu v tovarni.

Nekoč je stala pred menoj starejša delavka, Nikoljska. „Dajte mi kako knjižico“, mi reče plaho. „Kaj vas pa zanima?“ jo vprašam.

Nikoljska niti sama ni dobro vedela, kaj jo pravzaprav zanima. Dala sem ji nekoliko različnih knjig. Ko jih je vrnila, sem opazila, da ji je zlasti ugajala poljudna naravoslavna knjiga „Priroda in ljudje“. Zato sem ji izbrala krošuro „Začetek in konec sveta“. Danes čita Nikoljska z zanimanjem naravoslovne knjige.

Drugič je stopil v knjižnico stari kovač Brizgalov in je zahteval časopise. Ko sem mu jih dala, sem ga navidezno mimogrede vprašala, ali ne bi morda hotel čitati kako knjigo? „Nikar ne“, mi je odgovoril, „star sem že in tudi časa nimam več; zjutraj grem na delo, ko pa pridem zvečer domov, sem že zaspan. Za čitanje zares nimam časa.“ „Ali daleč stanujete,“ ga sočutno vprašam. „Daleč“, skoro eno uro hoda imam do tovarne.“ „Toda v tramvaju lahko čitate, vam vsaj ne bo dolg čas“, sem rekla in mu dala novele Čehova. „Zabavna knjižica“ mi je rekel Brizgalov, ko mi je čez nekaj dni vrnil knjigo. „Ali imate še kaj sličnega?“ Takrat sem mu izbrala povesti O. Henrija, nato pa, ker sem vedela, da ima tri sinove na fronti, sem mu dala knjigo povesti o junakih domovinske vojne. Kmalu je postal stari kovač Brizgalov eden izmed najbolj vnetih obiskovalcev moje knjižnice.

Invalid domovinske vojne Tuzilkov, je prišel v knjižnico in je izjavil, da noče čitati romanov in podobnih neumnosti, temveč, da hoče postati strugar in da hoče zaradi tega čitati same strokvne knjige.“ „Oglasite se čez nekaj dni“, sem mu rekla, „pa vam bom našla potrebne knjige.“

Zvečer sem se zglasila v osrednji tovarniški knjižnici. V kartoteki Turzikova so se pojavile knjige: „Drehbank“, „Osnove železostrugarskega dela“, nato navidezno slučajno, v resnici pa po načrtu, ki sem si ga izmislila, so se pojavile v njegovi kartoteki tudi Tolstojeve „Vojna in mir“, Ana Karenina“, „Vstajenje“, „Sevastopoljske povesti“, — Gorkega „Mati“ in Zbornik Tolstojevih člankov. Šele ko je Tuzilkov zahteval od mene članke kritika Pisareva o Tolstoju, sem prečrtala v svoji beležnici ime Tuzilkova, ki je bilo zabeleženo v rubriki — „posebno težki primeri.“

V tej beležnici si beležim za svojo lastno uporabo kratke podatke o čitateljih, o njihovem okusu in značaju, zabeležim komu in kakšno knjigo naj pripravim in kaj kdo najrajši čita.

Imam tudi prostovoljnega pomočnika Mihelzona, iz našega oddelka, ki je zelo izobražen človek. Nekoč sem mu predlagala, naj kot strokovnjak predava delavcem o pregledu literature kovaške stroke. Učinek je bil zelo dober, delavci so začeli prihajati v knjižnico in zahtevali knjige, o katerih jim je govoril Mihelzon.

Nato so pa v ogromnem kovaškem oddelku zraven še neohlajenih peči potni in sajasti kovači poslušali predavanje o velikih ruskih pisateljih in kratka koledarska predavanja o znamenitih datumih; predavanja, ki jih organizira tovarniška knjižnica. Takih predavanj je bilo 390 v teku enega leta v vseh tovarniških oddelkih. Po predavanjih prihajajo delavci v knjižnico in zahtevajo knjige o pisateljih, o katerih smo govorili. Čeprav imam velike izkušnje, vendarle se večkrat čudim, ko poslušam zahteve delavcev, nad tem, za koliko je porasla kultura in zahteve čitateljev — delavcev.

Čitalnji so tudi večkrat sprejemali v tovarni sovjetske pesnike in pisatelje. Takih sestankov je bilo v dobi enega leta in vsi so bili zelo zanimivi. Razstave, ki jih prireja tovarniška knjižnica, so vselej zelo obiskane. Tukaj imenujem samo nekaj primerov takih razstav: „Rdeča armada v umetnosti in literaturi“, „Doba Petra Velikega“ in „Zavzetje Berlina“.

Delavci zelo radi čitajo rusko in svetovno klasično literaturo in pozorno spremljajo knjižne novice. Leta 1944. je obiskalo mojo knjižnico 4.655 ljudi. Vedeti je treba, da je to samo ena izmed 15 podružnic tovarniških knjižnic, ki ima razen tega še 14 potujočih knjižnic organiziranih zato, da delavci ne izgubljajo časa za obiskovanje centralne knjižnice in da lahko dobivajo knjige tam, kjer delajo. Potujočo knjižnico vodi eden izmed zastopnikov delavskega kolektiva, ki vsakokrat sprejme celo partijo knjig, jih razdeli med delavce, nato pa jih pobere in zamenja.

V tovarniški knjižnici so leta 1944 delavci 210.539 krat obiskali knjižnico.

Proti vsem krivicam

Nekaj besed o bolniški blagajni v Trstu

Socialna politika gre za tem, da lajša ne samo rane, ki jih zadaje sedanji družabni ustroj in iz njega nujno izvirajoče razredno trenje, ampak da zadosti predvsem rednim življenjskim potrebam delovnega ljudstva. Ni naš namen, da bi na tem mestu razpravljali, s kakimi žrtvami, s kakšnim trudom in po kako dolgem času je prodrlo spoznanje, da je treba ustanovam socialne politike, kot pridobitvam neizprosne bitke delovnega ljudstva, prepuščati v njihovem razvoju kar največ svobode.

Tržaški proletarec ob božiču

Ugotavljamo le, da po logični nujnosti vladajoči družabni razred, čigar koristi bi se z razcvitom socialnega skrbstva okrnile v prid delovnih množic, ni stal v tem boju prekrižanih rok, temveč da je izrabil vse za dosego svojega cilja in bil pri tem največkrat najizdatneje podpiran od vsega državnega reda in aparata.

Omenjene pridobitve delovnega ljudstva so bile pridobljene v preteklosti s krvjo in solzami, zato tolika moralna privrženost delovnih množic svojim ustanovam.

Ena izmed teh ustanov je tudi bolniška blagajna, ki nima povsod enakega imena, zato pa opravlja povsod, z večjimi ali manjšimi spremembami, nad vse važno funkcijo socialne zaščite. Iz razvoja te ustanove vidimo, da si je država več ali manj povsod lastila pravico, da vpliva na ta razvoj v določeni smeri s sredstvi, ki so največkrat v nasprotstvu s samim bistvom in cilji ustanove. To opažamo predvsem v državah z absolutističnim in totalitarnim državnim ustrojem, medtem ko v tako imenovanih »demokratičnih« državah opažamo kompromisarski nadomestek, ki gre v škodo delovnega ljudstva.

Edini izhod iz trenja razrednega uveljavljanja pravic na eni strani ali koristi na drugi strani je v avtonomiji. To pa v taki meri, da ima delovno ljudstvo v upravi socialnih ustanov sorazmerno zastopstvo. To je, tudi jamstvo, da ustanova služi svojemu namenu in da se ne udinja prikritim političnim ciljem, ki gredo vsej na škodo delovnih množic. V Julijski Krajini imamo mnogo odprtih bolnih vprašanj, katerih reševanje se zanemarja, zdi se po oni stari birokratski praksi, da se nekatera vprašanja rešujejo sama od sebe s časom. V našem tisku smo ostro opozarjali na ta pereča vprašanja, ki terjajo iz čisto političnega stališča nujno rešitev, saj so to živi ostanki fašistične miselnosti z vsemi nevarnimi, strupenimi klicami.

Ena takih ustanov je bolniška blagajna v Trstu. Ustanovljena je bila leta 1889 in je vse do prihoda fašizma na oblast delovala z upravo, ki je štela dve tretjini zastopnikov delovnega ljudstva; v neprestani borbi z zaprekami političnega in materialnega značaja pa je zvesto branila in ščitila interese delovnih množic. Zdravstvena zaščita je zaznamovala zavidanja vreden vzpon. Dajatve delavstva, vedno razmeroma najslabše plačanega, ki si jih je pritrgovalo od ust, je bolniška blagajna z največjim varčevanjem upravljala in privajala svojemu namenu. Skratka, socialni zavod je beležil razcvet, kakršen je bil v danih razmerah mogoč.

S fašizmom je odzvenilo tudi tej ustanovi. Blagajna je lepega dne ostala brez legalnega zastopstva, ki je bilo pognano na cesto. Novi postavljeni upravi je bil zavod samo še torišče in sredstvo za dosego političnih ciljev. Umevno je, da je to šlo na škodo bistva socialnega skrbstva. Tudi upravni aparat, ki je služil z ljubeznijo in vdanostjo vzvišenim namenom, je moral prepustiti mesta drugim. Brez potrebe, zgolj iz političnih vzrokov, se je upravni aparat čezmerno večal z nekvalificiranimi silami. Tako je bolniška blagajna postala politična baza, s katere naj bi se širil nov fašistični evangelij med najnaprednejšim in zato najnevarnejšim delavskim slojem. S krnenjem pravic, ki izvirajo iz socialnega skrbstva, so ga mislili prisiliti na kolena. Hoteli so, da bi postal in ostal pasiven, če ga že ne bi mogli vpreči v svoj politični voz. Upravljanje z imovino ustanove je bilo tako, da je bil kmalu ogrožen sam obstoj ustanove. Seveda ni bil zavod več sposoben zadostiti najosnovnejšim zahtevam socialnega skrbstva. Prišlo je tako daleč, da so morali zapreti sanatorij v Ankaranu in dom v Pierabelu. Delovno ljudstvo ni bilo oropano samo ene izmed svojih pridobitev, ampak je ta njegova ustanova postala baza v borbi proti njegovim koristim. Niso se pa ustavili pri taki demontaži bolniške blagajne. Da bi že v kali zatrli sleherni vpliv, ki ne bi bil v skladu s političnimi cilji, so sklenili ustanovo dccela podrediti centrali v Rimu. Do izvedbe tega sklepa, ki je otrok pretekle vojne, sicer ni prišlo. Izvedba tega sklepa bi imela nedogledne posledice ne samo v političnem, ampak tudi v gospodarskem pogledu. Od vse ustanove bi ostalo le še lepo ime.

Ali res narekujejo politični vzroki, da se to vprašanje ne reši? Mi nikakor nismo tega mnenja, ampak nasprotno: takega stanja naš demokratični red ne more in ne sme dovolievati!

Za zavlačevanje ali izgovore ni ne mesta ne opravičila. Nereševanje je doslej tolklo delavski razred, poslej pa bi se — poudarjamo — prav zavlačevanje rešitve tega vprašanja znalo sprevreči proti tistim, ki jim je všeč, da se stvar zavlačuje.

Maščevalnost reakcionarjev na delu

»Daily Worker« komentira poziv Lewisa, predsednika Združenja rudarskih sindikatov, ki spadajo v okvir ameriške federacije dela, o prenehanju stavke 400.000 rudarjev. Piše, da izpostavlja ta korak vse delavsko gibanje novim maščevalnim napadom reakcionarnih predstavnikov kongresa in industrijcev, a delavskemu gibanju je nujno potrebna popolna enotnost v borbi s protidelavsko cenzivo, ki se vedno bolj krepi.

Časopis opozarja dalje, da je poslal poziv za prenehanje stavke Lewis, ki da se predhodno ni posvetoval z nobeno sekcijo delavskega gibanja, ali pa vsaj s predstavniki svojega sindikata. Še več, sklep Lewisa je bil sprejet v trenutku, ko se je stavka izkazala kot zelo učinkovita in ko ji je bila izazana velika pomoč vsega ameriškega delavskega gibanja.

Istranke v narodni noši

Slovani in morje

Borba Slovanov za prost izhod do toplega morja se vodi že dolga stoletja. Že od pamtiveka se bore za to Rusi, Poljaki, Jugoslovani in Čehi in še danes ni ta borba končana.

Znano je n. pr., da ni mogla najti Rusija svojih meja skupno z Jugoslovani ne morda zaradi Slovanstva, temveč zato, ker niso razne druge sile dovoljevale Rusiji prostega pristopa do Sredozemskega morja.

Leta 1854. se je Rusija spustila v vojno s Turčijo baš iz razloga, da reši vprašanje Črnega morja; toda v usodnem trenutku za Turčijo se je vmešala v zadevo koalicija evropskih držav, katerim na čelu je stala Anglija.

Isto se je ponovilo v rusko-turški vojni leta 1877-78., ko je ruska vojska prišla celo do samih vrat Carigrada. V prvi svetovni vojni se je pesem ponovila in to kljub temu, da je bila Rusija zaveznica. Na mirovni konferenci v Lausani l. 1922. je Anglija uspela, da sta se morski ožini Bosfor in Dardanele proglasile za mednarodne, česar pa seveda ruska vlada nikoli ni priznala.

Istotako je bila ustanovljena mednarodna kontrola na Donavi (in to pod predsedstvom angleškega admirala); namen tega je bilo onemogočenje poti po Donavi za izvoz ruskih surovin v Sredozemsko morje.

Skratka — polagala se je kar najstrožja pažnja na to, da ostane Rusija čim dalje od toplega morja, kar je bilo tudi vzrok, da se je po prvi svetovni vojni uničila ruska mornarica.

Toda z novo Sovjetsko državo so nastale nove prilike in borba za svobodno kretanje po morjih je zadobila v novi Rusiji čisto nov polet.

Leta 1931. je Molotov, kot predsednik Vrhovnega sovjeta za dela predlagal gospodarskemu vrhovnemu sovjetu, da se takoj začne z gradnjo nove mornarice; svoj predlog je podprl z dejstvom, da gre 90% sovjetskega izvoza v svet po vodni poti, a z lastno mornarico bo odvzeta možnost zaslužka tujim mornaricam Sovjetske ladjedelnice, ki so že prej začele z gradnjo vojnega brodovja, so se lotile dela. Toda ne tako, kakor se je to vršilo pri nas, kjer se je nakupovalo vse, kar je dajalo pomorskim podjetnikom čim večje dividende z ozirom na konjunkturo! Ne, sovjetske ladjedelnice so začele svoje delo načrtno in so v serijah gradile trgovske ladje. Tako so v eni seriji zgradili deset specijalnih ladij za prevoz lesa (ladje: Stalin, Zinovjev, Tonski, Krasin; v drugi seriji ladje Pravda, Raboči, Iskra, Krestjanin itd.) Razen teh specialnih ladij so se v leningrajski ladjedelnici zgradili — tudi v serijah — brodovi s posebnimi pripravami za konzerviranje mesa; to so ladje Džerdžinski, Sibir, Kooperacija, Rikov itd. Za progo Krim—Kavkaz so bili v serijah zgrajeni zopet novi tipi ladij, kakor n. pr. Adžarija, Armenija, Ukrajina itd.

Kot poseben uspeh sovjetskega ladjedelstva je poudariti dejstvo, da je te ladje registriral angleški Lloyda kot ladje prvega reda.

Sovjetska zveza je gradila nove ladje z ozirom na potrebe države.

Leta 1932. so odprli takozvano „severno ali severovzhodno pasažo“, to je morska pot na severu Evrope in Azije do Daljnega vzhoda. Ta prehod je kot prvi omogočil ledolomilec Sibirjakov, kateremu je kmalu sledila svetovno znana ekspedicija profesorja Smida na Čeljuskinu. Leta 1934. je prevozilo že 65 ladij pot ob severni obali Sibirije, a istega leta se je posrečilo ledolomilcu Litke, da je kot prvi prevozil pasažo od vzhoda proti zapadu in to v 84 dneh.

Arktični plovbi posvečuje Sovjetska zveza, kakor vidimo, veliko pažnjo, saj je ta pasaža velike gospodarske in strateške važnosti. Leta 1935 je na tej progi vozilo že okoli 100 ladij, ki so prevozile okoli 100.000 ton blaga. Pot Vladivostok — Murmansk ima svojo redno progo, na kateri vozi 8 brodov in sicer šest od vzhoda na zapad, dva pa v obratni smeri. Sovjetska zveza je s svojim načrtnim in premišljenim delom dosegla, da so prvič v zgodovini pomorstva privozile ladje blago po morski poti do ustja reke Pjasine (vzhodno od Jeniseja), do ustja reke Indigirke (vzhodno od Novosibirskih otokov) in do Šantaga (med Severno zemljo in Novosibirskimi otoki).

Na tem mestu je predvsem poudariti veliki napredek sovjetske tehnike, kajti le tej gre zahvala, da je bilo mogoče ukrotiti naravo in omogočiti vožnjo po najsevernejših krajih sveta. Moderni sovjetski ledolomilci imajo velik akcijski radij, ker lahko vozijo s seboj 1.200 ton olja. Pri najtežjem delu v ledu potrošijo na uro ca. dve toni olja, kar znači, da lahko plovejo najmanj 600 ur v najtežjih razmerah.

Že v početku petletke je skušala sovjetska država čimbolj povečati svojo trgovsko mornarico in to z gradnjo novih brodov v svojih lastnih ladjedelnicah, posebno pa z nakupom brodov v inozemstvu. Posledica tega je, da je število ladij naraslo od leta 1929. dalje za 88%, kar je zopet imelo za posledico, da se od l. 1929 dalje kljub porastu pristaniškega in blagovnega prometa ni povečala uporaba tujih brodovij.

Promet z inozemstvom se je tako naglo povečal, da je že l. 1926 prekosil najvišji promet pred vojno v letu 1913. Pomorski promet se je tako močno razvil, da je v letu 1938 prekoračil predvideni načrt za celih 91%.

Vsi ti veliki uspehi so bili možni le zato, ker se je posvečala pomorstvu največja pažnja. Ustanovili so posebno komisijo, ki pregleda vsako leto vse ladje. Razpisali so posebne nagrade za dobro vzdrževanje ladij in strojev, posebne nagrade za delavce in ladjedelnice za pravočasno izvršitev popravkov po določenem načrtu.

Leta 1928 je po podatkih imela Sovjetska zveza skupno 327.000 ton ladjevja, leta 1938 pa že 1.350.000 ton.

Ideal Petra Velikega, da napravi iz Rusije pomorsko državo so ostvarili Sovjeti. Peter Veliki je rekel: Ne rabim zemlje, temveč vodo! Sovjetska zveza si je izkrčila pot skozi ledene vode in si tako odprla vrata do toplih morij, do katerih skozi stoletja ni mogla priti.

Borba delovnega ljudstva v Združenih državah

Zgodovina ameriškega delavskega gibanja izhaja iz borbe obrtniških delavcev za pravico svobodnega pogajanja z delodajalci; omejevala se je pa dolgo časa zaradi posebnih ameriških prilik samo na to zahtevo. Po eni strani so ameriški delavci dobili volilno pravico že v začetku 19. stoletja in to brez običajne borbe, ki je bila potrebna po evropskih državah, po drugi strani pa je ovirala razvoj organiziranega delavskega gibanja nenaseljenost večine predelov v ZDA, kamor se je delavstvo selilo pred gospodarskim pritiskom in slabimi življenjskimi pogoji in se je iz delavskega razreda pretvarjalo v samostojne posestnike — farmerje. Poleg tega je razvoj ameriškega sindikalizma zavrla v polovici 19. stoletja dolga secesijska vojna. Pravo sindikalno gibanje v širokem obsegu se začenja v ZDA šele okoli leta 1890, ko se je končalo brezplačno razdeljevanje zemlje v zapadnih predelih in je tako odpadla možnost bega pred proletarsko usodo.

Vendar poznamo že mnogo prej osamljene sindikalne organizacije, toda šele po končani osvobodilni vojni (1774-1796). Edina izjema, ki sliči današnjim sindikatom, je zveza tesarjev, ki je bila ustanovljena v Philadelphiji leta 1724, ki pa je bila osnovana vendar še bolj na temeljih srednjeveškega delavstva.

Veliki razvoj industrije v Angliji ob prelomu med 18. in 19. stoletjem je pričel ogražati ameriško gospodarsko neodvisnost in izredno poostril konkurenčno tekmovanje. Ker so ameriški industrijci dobivali vse surovine po stalnih cenah, so zniževali cene proizvodom v glavnem na račun mezdnega dela — položaj, ki se do danes ni spremenil. Tako so se rodili v ZDA prvi konflikti med kapitalom in delovno silo; v tem ozračju, je nastal prvi ameriški sindikat — Zveza vrvarskih delavcev leta 1794, ki je pet let kasneje organizirala svojo prvo stavko zaradi znatnega znižanja mezd. Po devetih tednih stavke so vrvarji zmagali.

Prvič pa so zadeli ob državno oblast v stavki leta 1805, kajti delodajalci so se zatekli k staremu angleškemu zakonu, ki prepoveduje „zarote“. Sodba proti stavkovnim voditeljem pravi, da „lahko stavka povzroči javne nerede in škodo zasebnikom, demoralizira delavce, ruši trgovino in ograža žepe vseh članov skupnosti“. Modrovanje, ki se ne razlikuje mnogo od stališča današnje ameriške vlade do delavskega gibanja in stavk. Sindikat vrvarjev je bil razpuščen.

Leta 1827 se je pojavil v Philadelphiji nov sindikat, ki je imel dokaj socialistično obeležje. Petnajst zvez se je združilo pod imenom „Zveza mehanikov trgovskih podjetij“. Ta sindikat je pričel tudi s politično akcijo in ustanovil delavsko stranko.

V nadaljnjem razvoju tekom 19. stoletja je dobilo ameriško sindikalno gibanje ono obliko, ki jo je obdržalo vse do velike gospodarske krize leta 1930. V polovici 19. stoletja so delavci dosegli 10-urni delavnik. Po secesijski vojni (1861-1865) so dobili sindikati novo organizacijsko obliko pod imenom „Vitezi dela“; ta organizacija je štela kmalu 700.000 članov in je predstavljala prvi korak k uresničenju enotnosti ameriškega delavskega gibanja.

Kmalu se je začela borba za 8-urni delavnik. Leta 1886 je zadostovala samo grožnja 35.000 delavcev v tovarnah za konzerviranje mesa v Chicagu, da bodo 1. maja stopili v stavko, da so delodajalci pristali na to zahtevo.

Sindikalno gibanje je zavzelo velik obseg in resno ogrožalo kapitalistične interese, tako da je bilo potrebno proti sindikatom nekaj ukreniti. Tovarna poljedelskih strojev Mac Cormick je odpustila več delavcev zaradi njihovega sindikalnega udejstvovanja. 1.400 delavcev je stopilo v stavko. Ko so pa stavkujoči hoteli vreči iz tovarne stavkokaze, je nastopilo 200 mož policije na konjih, ki je streljala v množico in ubila štiri delavce. Organizirano je bilo veliko protestno zborovanje na Haymarket Square, ki je poteklo v popolnem redu. Ko so se manifestanti že razhajali sredi najhujšega naliva, je prispela policija. V tem je nastala strahovita eksplozija (dejstvo, da policija nikoli ni odkrila krivce, dokazuje, da je bila bomba nalašč podtaknjena prav s strani policije); policija je pričela streljati, nekateri delavci so odgovorili. 7 policijskih ageitov je bilo ubitih, 60 ranjenih; število mrtvih in ranjenih delavcev cenijo na 200.

Ta dogodek je povzročil ostro gonjo proti delavski organizaciji „Vitezi dela“, ki so jo dolžili krivde za eksplozijo. V tem položaju je nastala Ameriška federacija dela (AFL) — decembra 1886, ustanovljena proti „Vitezom dela“ in s prav nasprotnim programom, ki je vnašal razdor v delavske vrste in škodoval interesom delavskega razreda. Ta program je izločil nekvalificirane delavce iz sindikalnih vrst, obsodil vsako politično delovanje sindikatov in se omejeval na barantanje z delodajalci — vse po vzorcu programa angleških sindikatov (Trade Unions). Porajajoča se enotnost ameriškega sindikalnega gibanja je bila razbita.

Zanimivosti od tu in tam

Moderni potapljači

Da bi se spustili v velike vodne globine, dandanes moderni potapljači uporabljajo posebne potapljaške aparate ali oklepe, ki jih varujejo pred vodnim pritiskom, ki z globino bolj in bolj narašča. S temi modernimi pripravami more potapljač delati pod normalnim zračnim pritiskom.

Posebno v Združenih državah so delali takšne potapljaške oklepe, ki pa so imeli še številne pomanjkljivosti. Praksa je pokazala, da ni lahko sestaviti potapljaški aparat, ki bi poolnoma ustrezal svojemu namenu.

Stari aparati za potapljanje so bili pretežki in zaradi tega zelo nepriročni. Razen tega so bili pregibni deli na potapljaški napravi, brez katerih je nemogoče, da bi potapljač uspešno izvršil zastavljeno mu nalogo, le redko res nepremočljivi, posebno še, če se je spustil v globoko vodo. Vse te ovire so bile šele tedaj prav za prav odstranjene, ko so se nemški tehniki vrgli na smotrno izdelavo sodobnih potapljaških naprav. Inženir Gal iz Würtenberga je prvi uspešno rešil nalogo.

Na prvi pogled se človeku zdi, da je ves potapljaški ustroj sila nepripraven, okoren, toda v resnici se vsi deli pri potapljaški obleki zelo lahko gibljejo in ne ovirajo kaj veliko potapljača pri delu. Vsa obleka tehta približno 400 kg. Kljub temu, da je obleka razmeroma težka, bi potapljač plaval na vodi, če ne bi bil oklep obtežen s potrebnim balastom, tako imenovanimi balastnimi tanki, ki so napolnjeni z vodo in narede, da se potapljač pogrezne v vodo. Potapljači so v svojih oblekah kos vodnemu pritisku in je odveč, da bi jim dovajali v oklep tudi stisnjen zrak. Ne, tega ni treba. Potapljači delajo v svojih oblekah pod navadnim zračnim pritiskom, kar je velika prednost. Pri preskuševanjih potapljaških aparatov so potapljači delali v globini 100 m in to brez najmanjših težav, tudi kar se dihanja tiče. Ko so po dveh urah prišli na površje, ni bilo opaziti na njih nobene slabosti.

Moderna potapljaška naprava ima nožne in ročne pregibe, ki imajo kroglaste pregibe, tako da se more potapljač zelo prosto gibati. Kot »roke« služijo kleščate prijemalke, s katerimi ravna od znotraj. Potapljaška naprava ima tudi vod, ki ima telefonsko žico, s pomočjo katere se potapljač pogovarja s tistimi, ki so na površini. Posebni ventil dovoljuje potapljaču, da balastni tank, v katerem je navadno voda, napolni s stisnjenim zrakom, ki je v jeklenih steklenicah. Zaradi take napolnitve z zrakom postane oklep lažji in potapljač se lahko vsak hip dvigne sam na površino, če le hoče. Navadno pa ga potegnejo na površje. S posebno vrvjo potegnejo potapljača na površino, le-ta pa more vrv sam odznotraj odpeti, če bi se zapletla v alge ali drugo morsko rastlinje. Potapljač diha s krinko. Posebna cev vodi pokvarjeni zrak v pripravljene patrone, kjer se zrak spet prečiščuje. Za osveženje potrebni kisik prihaja iz enega dela jeklenih steklenic. Globinsko merilo, termometer, žarnica za osvetljevanje raznih instrumentov dobivajo potreben tok iz baterije. Razen tega pa dela potapljač v vodi še v svetlobi od zgoraj spuščenega reflektorja. Reflektorski svetlobni snop ima štiri in pol metra premera. S pomočjo stekla se potapljač orientira, s kompasom pa si pomaga pri iskanju prave smeri.

Pravkar omenjene potapljaške aparate imajo vsi pomorski narodi, kajti Galovi oklepi so se v praksi sijajno obnesli.

Poljedelsko - traktorska postaja v Novem Sadu - Jugoslavija

Grozi jim nov polom

Kljub polnemu gospodarskemu razcvitu, ki je največji kar so ga kdaj poznale Združene države, se v kapitalističnem svetu pojavlja bojazen pred bližnjo, novo gospodarsko krizo, piše akademik Evgen Varga v „Pravdi“.

Ta strah je umesten. Zgodovina kapitalizma dokazuje, da konča vsak gospodarski vzpon s krizo in da se te krize stalno ponavljajo v razdoljih od 7 do 10 let. Marks je dokazal, da morajo notranji zakoni kapitalizma nujno privesti razvoj do zaporednega, periodičnega izmenjavanja vzpona industrijske proizvodnje in kriz. Splošna kriza kapitalističnega sistema pa je spremenila ta red zaporednosti. Obdobja kriz in upadanja so postala daljša. Upadanju namreč ne sledi doba razcvita, temveč samo doba oživljanja. V tej zvezi moramo omeniti, da sedanja doba pod vplivom svetovne vojne „ni normalna“.

Zaporedje med vzponi in krizami je bilo zaradi zadnje svetovne vojne prekinjeno. Kapitalistično gospodarstvo za časa vojne namreč ne pozna zaporednega proizvajalnega krogotoka. Vojna povzroča popraševanje po blagu, a to povpraševanje presega zmogljivost proizvodnje. V vojnem času kapital ne išče kupca, kot je to v mirnem času. Nasprotno, kupci grabijo po blagu in se pulijo za tisto količino blaga, ki je na razpolago.

Drugo posebnost vojnega gospodarstva povzroča posebnost potrošnje materiala, ki je potreben za vojno. Tanki, avioni, granate, mine in drugo se v vojni popolnoma obrabijo. Njih vrednost pomeni za gospodarstvo popolno izgubo in v najboljšem slučaju se lahko nabere in uporabi kot staro železo.

To pomeni, da vsebuje sodobno vojno gospodarstvo v sebi tendenco k osiromašenju dežele. Ta tendenca je še toliko močnejša zaradi razdejanj, ki jih povzročajo vojne akcije v zraku, na morju in na kopnem.

Vse vojskujoče kapitalistične države so iz vojne izšle močno obubožane, izvzemši Združene države in Kanado. Velika Britanija je v splošnem izgubila četrtino državnega bogastva doma in v inozemstvu. Nemčija je zgubila približno polovico svojega državnega bogastva. V evropskih državah dosega sedanja proizvodnja zaradi uničenja v vojni 30 do 80% predvojne proizvodnje, to se pravi, da je na nižji ravni kot v času najhujše krize.

V nasprotju s popolnoma razdejanimi kontinenti so Združene države izšle iz druge svetovne vojne še bolj bogate. Njihova industrijska proizvodnja v letu 1946 prekaša približno za 50% raven iz leta 1938, kar pomeni, da je danes v polnem razcvitu.

S čim se pojasnjuje ta okolnost, da so Združene države za časa vojne obogatele?

V Združenih državah, najbogatejši kapitalistični deželi, je bila gospodarska kriza pred vojno najobčutnejša. Osem milijonov delavcev je bilo brezposelnih. Tovarne so delale le s 65% zmogljivosti. Znatnega dela plodne zemlje niso izkoriščali. Vlada je dajala Armerjem velike denarne podpore za vsak hektar s pšenico ali koruzo nezasejanih polj, za vsak hektar, ki ga niso izkoristili za gojitev bombaža ali tobaka.

Šele svetovna vojna z neomejenim povpraševanjem po blagu je omogočla izkoriščanje proizvajalnih sil, ki jih za časa miru niso mogli uporabiti. Med vojno se je produkcija v primeru z letom 1939 skoraj podvojila. S pomočjo te tako povečane proizvodnje je bilo v Združenih državah mogoče kriti ne samo vojne potrebe, pač pa tudi potrošnjo civilnega prebivalstva (z izjemo gradnje stanovanj, proizvodnje avtomobilov in začasno tudi nekaterih prehranjevalnih proizvodov.) Razen tega so si Združene države nakopičile znatno bogastvo z novo zgrajenimi tovarnami in ladjevjem.

S tega vidika je dejstvo, da so Združene države stopile v vojno kasneje, velike važnosti. Pred letom 1944 niso Združene države vrgle na bojišča pomembnih sil. Ozemlje Združenih držav ni v nobeni obliki trpelo zaradi vojnih operacij.

Ta razlika v posledicah vojne v Združenih državah in Kanadi na eni strani in v kapitalističnih državah Evrope in bližnjega vzhoda na drugi strani je privedla do tega, da kapitalizem sedaj kakor po prvi vojni ne pozna enotnega gospodarskega cikla. Medtem ko je v Ameriki gospodarstvo v polnem razmahu, je v drugih vojskujočih se državah to izboljšanje počasno.

Pa tudi ameriški gospodarski dvig ne poteka normalno in tudi ne preprečuje brezposlnosti. Vojska brezposelnih šteje sedaj dva milijona in pol; razen tega je poldrug milijon demobiliziranih, ki sedaj živijo ob vladnih podporah.

Industrijska proizvodnja za leto 1946. je bila zmanjšana za eno tretjino v primeri z letom 1943 in realna vrednost delavskih mezd stalno pada zaradi naglega dviganja cen.

Ukinitev nadzorstva nad cenanami bo povzročila še večji dvig cen in ustrezno zmanšanje kupne sposobnosti delavcev, uradnikov in nameščencev, t. j. glavnih množic ameriških potrošnikov. To bo pospešilo konec gospodarskega dviga in dovedlo do nove krize.

Tri dejstva jasno kažejo na bližajočo se krizo v Združenih državah. Predvsem naraščajo zaloge blaga. Na podlagi statistik trgovinskega ministrstva so zaloge idustrijskih in trgovskih izdelkov na debelo in na drobno narastle za več kot eno milijardo dolarjev in njihova vrednost znaša sedaj 31 milijard. Trgovinsko ministrstvo Združenih držav izjavlja, da predstavlja to zvišanje zalog, ki mu ni primera, nevarnost za nadaljnji gospodarski razvoj države.

Z druge strani so borzne cene surovin v oktobru močno nazadovale. Samo v enem tednu je cena surovin padla tako nizko, kakor nikoli od leta 1933. dalje. Od maja do septembra tega leta je tudi močno padel tečaj industrijskih delnic. Skupna vrednost delnic, ki so registrirane na newyorški borzi, se je znižala od 84 milijard na 65 milijard. Izkustvo uči, da se ta padec vrednosti pojavlja navado eno leto ali 18 mesecev pred gospodarsko krizo.

Vzrok padanja v vrednosti delnic je treba pripisati dejstvu, da se mogotci finančne oligarhije, ki so najbolje informirani, skušajo rešiti industrijskih delnic. Vse to pomeni, da lahko v bližnji bodočnosti, verjetno najpozneje v letu 1948. ali morda tudi prej, pričakujemo v Združenih državah začetek nove gospodarske krize.

Določeni činitelji, čeprav so si precej različni, kakor na primer veliki stroški za oboroževanje, važni krediti drugim državam, dolgotrajne stavke, lahko samo za kratko dobo zadržijo krizo.

Bližnja gospodarska kriza v Združenih državah bo neizogibno globoko vplivala na položaj drugih kapitalističnih držav. Ta kriza bo zadala resen udarec delavstvu, ki se v teh državah trudi, da bi si opomogla od zadnje vojne. Uničevalni in porazni učinki te krize gotovo ne bodo dovolili, da bi Združene države dočakale gospodarski razmah.

V kapitalističnih deželah je prehod iz vojne v vsakdanje, normalno življnje povezan z zmanjšanjem tržišča, s padcem cen, zapiranjem podjetij, povečanjem brezposelnosti.

Samo sovjetska država ne pozna sličnih pojavov. V Sovjetski zvezi ne vlada proizvajalna anarhija, neurejenost, ki je svojstena za kapitalizem. Stanje neurejenosti v proizvodnji v kapitalistično urjenih deželah povzroča močne, temeljne gospodarske pretresljaje, ki vzbujajo pri delavstvu nezaupanje in bojazen za bodočnost.

Kje se prične novo leto najprej

Znano je, da se novo leto ne začne istočasno naenkrat po vsem svetu. Vi, ki boste prebrali tele vrstice, se boste seznanili tudi s tem, kje se novo leto začne najprej. Na kratko o tem tole:

Vsakomur je danes znano, da je naša zemlja okrogla, da je krogla, ki se vrti okrog sonca, zato tudi ni povsod po svetu enako svetlo. Medtem ko je pri nas dan, je v Ameriki noč in obratno. Zato gredo tudi ure po svetu različno.

Vzemimo Silvestrov večer. V milijonskem ameriškem mestu New Yorku bo, ko pri nas praznujemo Silvestrovo, šele šest zvečer. Na drugi strani Združenih držav severnoameriških ob Tihem oceanu pa bo v milijonskem mestu San Franciscu komaj tri popoldne.

Na Novi Zelandiji bodo tedaj, ob enajstih dopoldne, švigali avtomobili proti mestu Welingtonu. Posestniki, ki so svoja obširna posestva po silvestrovanju presnanu že pregledali, hite čestitat prijateljem v mesto srečno novo leto.

Nekako 1500 km vzhodno od novozelandske obale leži angleški otok Chatham in ta košček zemlje velja kot tisti kraj na svetu, ki prvi pozdravi nastopajoče novo leto. Krstili so ga zaradi tega tudi za „Novoletni otok“.

Odgovorni urednik:
MARJAN MEDVEŠČEK